

COSINZEANA

REVISTA ILLUSTRATA INTEMELIATA
 IN 1911. APARE LA 10 SI 25 ALE
 FIECAREI LVNI. DIRECTOR:
 SEBASTIAN BORNEMISA

ABONAMENTUL

PE UN AN 120 LEI — 1/2 AN 60 LEI

IN STREINĂTATE 200 LEI PE AN

EXEMPLARUL 5 LEI

REDACTIA SI ADMINISTRATIA
 CLUJ. PIATA CVZA-VODA. 16

Politica culturală a guvernului

În vremea din urmă presa politică din Ardeal a vorbit despre bugetul de un milion de Lei al ministerului de Instrucție, destinat „*pentru propaganda culturii românești din Ardeal*”. Acest prilej ne ademenește să prindem și noi ideea și să vorbim ceva despre politica culturală a guvernului. Nu vom vorbi, de sigur, în felul gazetelor politice, trecând fiecare vorbă prin sita rară a patimei și-a urei, ci cu cumpătul și cu claritatea, pe care o are caracterul acestei reviste.

Politica culturală s'a făcut în Ardeal întotdeauna, numai că această politică a variat după vremuri, luând când un caracter mai intens, când unul mai șters. De sigur că intensitatea acestei politici și-a ajuns culmea în anii ce-au precedat nemijlocit izbucnirea uriașului războiu european. Politica culturală, a guvernului unguresc de-atunci tindea să sugrume presa românească, facilitând în aceiași vreme întemeierea a sute și sute de gazete ungurești de provincie cu caracter cultural, răspândind reviste gratuite pe sate și inzistând din răspuțeri să se înființeze biblioteci pe lângă toate institutele. Ultima ușurare adusă presei ungurești a fost desigur scutirea gazetelor de taxa postală și întocmirea mersului trenurilor după necesitățile lor.

Față de acest sistem aplicat conștient de guvernele ungurești pentru cultura lor, trebuie să constatăm, că guvernele românești sunt cu desăvârșire lipsite de politică culturală sistematică, și ceea ce fac ele pentru cultura românească din Ardeal, este o simplă farsă. De-o înțelegere à fond a chestiunii culturale în Ardeal, nu putem vorbi decât la d-l Goga, care

începuse inaugurarea bibliotecilor sătești, dând astfel dovadă că știe unde trebuie umplut mai întâi golul. Dar ministeriatul d-lui Goga a trecut repede, și urmașii lui sunt iarăși frământați mai mult de ideile politice, decât de cele culturale. Nu vedem făcându-se nimic pentru ieftinirea hârtiei, care a ajuns la prețuri fantastice, nu vedem nici-o ușurare, nici un sprijin pentru revistele românești ardeleni, care nasc și mor ca florile plâpânde de-o zi, pe care uită să le alimenteze cu apă proaspătă o mână gingașe înțelegătoare.

Un milion de Lei pentru răspândirea culturii românești în Ardeal este o sumă ridicolă, mai ales astăzi, când abonamentul unei reviste costă 200 de lei, iar al unui ziar 360.

Dacă este însă prea neînsemnată suma, este deadreptul criminal felul, cum aceasta se întrebuințează! Căci în afară de cele 150,000 de lei dați pentru Asociațiunea dela Sibiu, restul se dă pentru a se umplea golurile lăsate în cassa ziarelor de partid de încăpăținarea acestor ziare de a se oferi gratuit, numai să fie cetite, — și pentru a mulcomi spiritul hrăpăreț al politicianilor „culturali”, care au, vai, totuși un rol atât de șters în viața noastră culturală din Ardeal, cu toate publicațiile ce le scot.

Și'n timpul acesta vitreg, publicațiile românești din Ardeal, cu adevărat culturale, care au făcut totdeauna jertfe pentru a putea împlini aici o misiune, — se luptă cu cele mai negre mizerii, ca să mai poată exista și în România-Mare, căci din partea guvernelor nu găsesc nici o sollicitudine, nici un ajutor, pentru simplul motiv, că nu se prezintă la ușa ministrului nici

în haină de cerșetor, și nici în cea de aderent politic.

Este prea tragic, și cu toate acestea prea adevărat. Politica culturală în Ardeal a guvernului, este și neînsemnată și profund greșită și antipatriotică. Și dacă un creier înțelegător al nevoilor noastre culturale, nu va inaugura repede o eră mai fericită pentru scrisul nostru cultural, — atunci vom ajunge să vedem publicațiile ardeleni încăpute pe mâni mercantile streine, și rolul lor atât de frumos și cu un trecut atât de național, să nu ne mirăm că se va șterge, că va dispărea și că într'o bună zi ne vom pomeni întrebând: „Dar unde sunt publicațiile românești din Ardeal?”

SEBASTIAN BORNEMISA

Din pricina lipsei de hârtie, pe care fabrica nu ni-a trimis-o la vreme, acest număr apare cu întârziere, ca număr dublu. Fiind revista acum asigurată de hârtie pentru întreg restul anului, vom apărea iarăși regulat la vreme.

*

Rugăm pe cetitorii Cosinzezii, care nu sunt în rând cu plata, să binevoiască a-și achita fără întârziere restanța și abonamentul pe anul curent. Cheltuielile mari, cu care se scoate această revistă întrec orice închipuire și dacă abonații nu-și plătesc la vreme datoria, revista este serios primejduită de a-și înceta apariția. Cum „Cosinzeana” este azi singura publicație ardeleni care continuă tradiția culturală dinainte de războiu, — sprijinirea ei este o datorie, dinaintea căreia nu se pot exchiva mai ales cetitorii ei.

Între sălcii...

*În unde soarele aprinde
Învăpăiere de smarald,
În fiecare val sticlește
Un soare luminos și cald.*

*Și malurile amândouă
Grăbind, supt ploaia de lumină,
Desfac podoaba lor de sălcii
Și 'n urmă iarăși se îmbină.*

*Cum stau cu gândurile 'n urmă,
În stropii reci și argintii,
Desleg, privind-mă, șireato,
Lumina ochilor căprii.*

Gr. Vēja.

Floarea Gândirii.

*Eri în camera mea sumbră,
Când plecase a tă umbră,
Floarea de tine purtată
Am găsit-o scuturată.*

*Și petalele vărsate,
Vise 'n clipe fărâmate,
Le 'ngropai tăcut pe rânduri
În album,—sicriu de gânduri.*

*Care ți-a fost supărarea
De-ai lăsat pălită floarea?
Nu ști că ș'azi ți-apartine
Înima ce-ai smuls din mine?...*

*De mai vîi iar arătare,
Să-mi aduci albastra floare
Ruptă din grădina vieții
În lumina dimineții!...*

*De nu, să-î trimeși parfumul
Care să-mi arate drumul,
Spre-a putea găsi iar visul
Ce mi l'a 'nghițit abisul.*

Bârlad. G. Ponetti.

Bob de rouă.

*Un bob de rouă ce 'n durere
A tremurat de sub pleoape,
Să stângă poate—atâta vrere
Și-atâtea cântece să'n groape.*

*Un bob de rouă ce'n căință
Răsare 'n gene cu sfială,
Alină multă suferință
Și mult păcat în lume spală.*

*Și-adeseori un bob de rouă,
Născut din sbucium și muștrare
Trezește 'n suflet viață nouă,
Și-aduce pace și uitare.*

Maria Cioban-Botiș.

Reînhumarea eroului necunoscut

În mijlocul unor serbări, cari și-au atins toată marea, s'au înhumat în ziua eroilor osemintele soldatului român necunoscut, mort în războiul pentru întregirea neamului. Țara întreagă i s'a închinat în această zi ostașului fără nume, preamărind amintirea lui, ca a factorului celui mai de seamă, care a contribuit la ridicarea temeliei noi a acestei țări, pe care au visat-o atâtea generații de români și care abia acum s'a pus.

Jertfa adusă de acest soldat, care a lăsat în urmă nu numai o viață scumpă încă netrăită, ci și părinți și soție și copii și rude, este fără de seamă, fără de margini. Noi cei rămași în urmă, ca să ne bucurăm de roadele luptei lui, nu vom putea să ne facem niciodată vrednici de el, dacă nu vom ști să-i cinstim deapururi amintirea.

Serviciul divin celebrat de Mitropolitul primat și episcopii țării la cosciugul eroului fără nume.

M. S. R. decorând cu virtutea militară pe eroul necunoscut.

Blestem de mamă

— „Am iubit în totdeauna florile, începu Maria să povestească prelinelor adunate la taifas. O mare slăbiciune mă persecuta mai ales pentru florile exotice. Nu era colț în casa mea să nu fie împodobit cu exemplare de o frumuseță rară. Eram în stare să petrec ciasuri întregi cu florile mele, desmierdându-le ca pe niște copii răsfățați.

Într'una din zile băiatul meu Ionel alergând după pisică mi-a răsturnat una din glastrele cele mai

prețioase. Floarea s'a rupt iar glastra s'a zdrobit.

O furie de mânie m'a fulgerat, din creștet până'n tălpi.

„Ce-ai făcut?” am strigat băiatului. „Mânce-te pământul, ticălosule”. Și cu o ploaie de ocări și palme m'am năpustit asupra lui.

Conștiu de greșala lui, băiatul a răbdat bătaia plângând înfundat în colțul de după ușe.

Am curățit ruinele nenorocirii și luându-mi ghergheful începui să

lucrez. Dar mânia clocotia încă în vinele mele.

Băiatul bănuind furtuna potolită s'a apropiat sfios de mine, ochii îi inotau în boabe limpezi de lacrimi.

— „Mamă, iartă-mă, n'am vrut să sparg floarea. Cumpără alta”. Și mânuța lui îmi îmbia un ban, ce'l căpătase cinstea dela unchiul său.

— „Să piei din ochii mei, păcătosule”, i-am strigat furioasă și smulgându-i banul din mână l'am aruncat cât-colo.

Ionel s'a retras mâhnit în colțul său de pedeapsă. Pe urmă ieși tiptil din odaie închizând ușa domol de frică să nu mi răscolească din nou mânia.

Din pervazul ușii îmi aruncă o privire plină de o candidă nevinovăție, pe urmă l'am auzit coborând scările și ieșind pe porțița uliței. Douzăci de ani sunt de atunci și și astăzi îl văd limpede în pervazul ușii în haina lui albastră, și azi mă arde privirea ochilor nevinovați, par'că a fost numai ieri.

Prin geamul ferestrii l'am văzut apoi pierind după colțul uliței. Si'n sufletul meu încolți într'o clipă sămburele remușcării. Trei ciasuri trecuseră dclă plecarea lui și în vremea asta mustrarea remușcării creștea în sufletul meu în proporții uriașe și mă bicia fără de milă. Mâna îmi tremura, arunca ghergheful, luai o carte și literile frângeau în ochii mei mii de sulți colorate, cutreeram odăile de două, de trei, de zece ori și nu aflam odihnă neliniștii mele.

În clipa supremei încordări aud un glas speriat de copil strigând servitoarei în bucătărie: „Măriuto, vino repede, Ionel a căzut în râpa morii”.

Am incremenit. Trupul îmi înghețase. O priveliște grozavă se desfășura înaintea ochilor mei. Râpa morii prăpăstioasă, în adâncime a-tele spumegătoare zdrobite de roțile umede ale morii, în marginea prăpastiei un copil, copilul meu, pământul se surpă, copilul alunecă și pierе în adâncime. O săgeată de durere m'a fulgerat în clipa aceea și-un glas sinistru îmi urla în creier: „Blestemul mamei”. Un strigăt desperat mi-s'a deprins din înclăștarea pieptului: „Copilul meu, mi'l'a mâncat pământul”. Atât mi-aduc aminte, pe urmă am simțit pământul lunecându-mi sub picioare, o negură neagră mi-a întunecat privirea și nu mai știu ce-a fost.

M'am trezit culcată în pat. O senzație stranie îmi furnica trupul,

Familia regală privește defilarea trupelor și închinarea drapelilor înaintea ostașului fără de nume.

Ministrul președinte rostindu-și în numele guvernului discursul înaintea așezămintelor eroului necunoscut.

simțiam oboseală în toate membrele ca o trezire după un somn lung și adânc. În casă liniște. Un domn străin, serios și grav, îmi pipăia pulsul, bărbatul meu ședea trist pe dunga patului fiind în brațul copilului cu ochii umezi de lacrimi. M'am ridicat cu o mișcare bruscă întrebând speriată: „Unde sunt, ce sa 'ntâmplat cu mine!”

Doctorul mi-a plecat din nou capul pe perină și întorcându-se către bărbatul meu îi zise: „A scăpat de primejdie. De acum liniște și odihnă și repede se va face bine”.

Nu'nțelegeam nimic. Simțeam că cineva îmi strânge mâinile sărutându-le, iar copilul îmi cuprinsese gâtul cu mâinile lui moi strigând: „mama mea, scumpa mea mamă”.

O lumină mohorâtă începu pe'ncetul să se infiripe în conștiința mea, dar nu-mi puteam da seama de situația mea. Un vis grozav parcă mă chinuise.

Am deschis iar ochii și mi-am chemat bărbatul: „Spune Ștefane, ce-i cu mine? Unde-i copilul? Ah! Ce vis îngrozitor?”

— Liniște-te draga mea, mi-a zis el. Nu, n'a fost vis, era să fie adevărat. Copilul a fost în gura morții. Noroc că morarul l-a văzut căzând de pe răpă și pierind în adâncime. S'a aruncat în văltoare și l'a scos. Mai licăria o scântee de viață în trupul lui. Cu multă trudă abia l-a putut întoarce la viață.

— Da, mi-aduc acum aminte, am răspuns eu și un fior de groază îmi fulgeră ființa până în adâncul sufletului. Au fost grozave clipele de ieri.

— Nu ieri, îmi zise bărbatul.

— Dar când, zisei eu uimită.

— Astăzi s'au împlinit chiar șase săptămâni!

— Șase săptămâni? — repetai eu, — se poate?

— Da, ai fost greu bolnavă. O paraliză urâtă de nervi te-a legat de somnul aceasta lung. Zile lungi și nopți grele ai plutit între moarte și viață. În aiureli infierbântate pomeniai mereu un blestem de mamă strigând după ajutor. Doctorul spunea: astăzi întră criza, de va birui a scăpat de moarte. Și acum ești scăpată. Și nu știi cum să mulțămesc lui Dzeu că mi te-a redat iarăși vieții.

— Dumnezeule, iartă-mi păcatul. Mai mult n'am putut zice. Lacrimile mă podidiră, îmi strângeam copilul cu toată puterea dragostei mele de mamă și cu văpaia celei mai umi-

lite pocăințe. Și plângeam ca un copil,

Pe urmă liniștindu-mă le-am povestit și eu pățania acelei zile nenorocite. În curând m'am făcut bine. Dar sbuciumul grozav al primejdiei de acum douăzeci de ani îl retrăesc

și astăzi adeseori în visuri mohorâte. Aspra dojană a lui Dzeu a pus însă pază gurii mele și am înțeles că femeia în toate împrejurările vieții trebuie să fie întâi mamă și apoi femeie.

Seb. Stanca.

Serbările dela Cehul Silvaniei

Badea George, ilustrul fruntaș al Ardealului zbuciumat atâtea decenii înainte de unire, președintele partidului național și simbolul năzuințelor noastre, pe care totuș le-am îndeplinit, — se poate abia acum odihni în pace. Mort în cele mai grele zile de după unirea, care atunci încă nu era cimentată, el s'a coborât în mormânt pătruns de sigur de o mare durere, căci la marginele țării sale vedea încă rânjind primejdia și fluturând anarhia. De atunci vremile au vindecat multe rani și vitejia soldatului nostru a asigurat cu desăvârșire hotarele, așa că acum la trei ani dela moartea sa, poporul românesc a putut peregrina în toată liniștea la mormântul lui din modestul cimitir dela Cehul Silvaniei. Și s'au dâs să i se nchine reprezentanți ai tuturor păturilor sociale și ai tuturor partidelor politice, căci Badea George a fost al tuturor, a fost al națiunii. Dăm aici mai multe vederi dela mărețele serbări din Cehul Silvaniei, organizate de familia ilustrului dispărut.

Crucea-mormânt a lui George Pop de Băsești.

Familia distinsului om al națiunii George Pop de Băsești, care a organizat serbările dela Cehul Silvaniei. În mijloc d-l Francisc Hossu Longin, la stânga d-na Elena Hossu Longin, fiica lui George Pop de Băsești. În rândul de deasupra dela dreapta spre stânga: Dr. Eugen Hossu, medic, d-na Pretor Sorescu, locot. Pretor Sorescu, d-ra Vioreca Pop și d-l inginer Alexandru Hossu, nepoți și nepoate. Celelalte persoane numite sunt prieteni ai familiei Hossu.

Serbările dela Blaj

An de an serbările dela Blaj câștigă în măreția lor, prefăcând ziua de 3/15 Mai într'o sărbătoare de înaltă educație națională pentru toate generațiile plâpânde, care se ridică. Și pe cât vor trece anii și sărbătorile dela Blaj se vor înălța și vor străluci cu lumină tot mai puternică, tot mai mare, luminând o zguduitoare epocă de luptă a neamului nostru din Ardeal și vărsând în suflăle icoana generației aceleia, care a scuturat mai întâi cătușele și a afirmat mai întâi dreptul la viață al poporului nostru. O serbare cu caracter de educație națională, iată ce trebuie să devie sărbătorile dela Blaj în adevăr. Pentru aceasta le indică nu numai orașelul cu veche cultură românească și cu cele mai vechi școli românești, care e Blajul, — ci și trecutul acela glorios, care trebuie să fie călăuză prezentului.

Un grup de intelectuali dela serbările din Blaj, în mijloc cu ministrul A. Constantinescu și Jean Th. Florescu, Lupu, Mihalache, P. S. Sa episcopul Lugojului și alți fruntași și ziarști.

Turneul scriitorilor români

Insuflețiți de o veche tradiție, câțiva scriitori în frunte cu președintele Asociației, au cutreerat orașele din Ardeal, prezentând publicului nostru bucăți din scrierile lor. Primirea entuziastă ce li s'a făcut pretutindeni, a arătat că Ardealul cultural știe să aprecieze scrisul românesc, care i-a fost totdeauna drag și căruia i se 'nchină cu toată dragostea.

Dintre șezătorile literare ținute în Ardeal merită o mențiune specială, cea din Blaj, care a fost patronată de însuși I. P. S. S. Mitropolitul Suci, care a ținut cu acest prilej să se fotografieze în mijlocul scriitorilor.

Dăm aici această fotografie în care se pot vedea în afară de I. P. S. S. Mitropolitul următorii scriitori: 2. Victor Eftimiu; 3. Alexandru Cazaban; 4. Ovidiu Hulea; 5. I. A. Basarabescu; 6. Alfred Moșoiu; 7. Mircea Rădulescu; 8. Liviu Rebreanu; 9. Alexandru Lupeanu-Melin.

Scriitorii români la Blaj în mijloc cu I. P. S. Mitropolitul Blajului.

**Dacă doriți
zaharicale
fine, cereți**

Lloyd 1356 7-26

'MELISSA'

CLUJ

TELEFON

6-48 și 6-65

Generalul Cristescu

Geniul militar al României, care a fost totuși atât de paralizat în desfășurarea facultăților sale extraordinare de urgență politică a partidelor noastre politice, — nu mai este. El s'a stins în plină vigoare și fără să fi putut da neamului său tot ceea ce ar fi dorit și el și am fi dorit și noi cu toții. Și niciodată dispariția unui om n'a fost mai prematură decât acum. Războiul de întregire al neamului românesc, care a realizat aspirațiile noastre aproape integral, pune în mod brutal pe tapet chestiunea menținerii statului românesc din punct de vedere mili-

Generalul Cristescu, șeful marelui stat major al armatei române, mort de curând.

tar și nimeni nu poate afirma că ar putea prăgăti această chestiune mai sobru și mai perfect decât cel dispărut. Cu cunoștințele sale militare distinse, cu talentul său, de care a dat dovezi atât de strălucite — el ar fi fost cel dintâi, căruia i-ar fi încumbat sarcina apărării integrității statului nostru. Nu suntem în măsură să știm, dacă s'a achitat de această sarcină uriașă, dacă i-a tras măcar conturile vagi ale acestei probleme, ori ea a rămas un mare semn de întrebare pentru mai târziu. Moartea sa ne doare cu atât mai mult, cu cât vremurile sunt mai grele și căile mai întunecate, iar lumina fulgerătoare, talentul *real*, care să impuie și să se impuie nu răsare din nici-o parte. Cu gândul la acestea, noi apreciem nu numai geniul celui, ce nu mai este, ci deplângem și nenorocul, care ne-a isbit pe toți, pierzându-l pe el.

Vaccinul prostiei

Un ziar francez anunță, că unul dintre savanții francezi este pe cale să descopere *vaccinul prostiei*. Lucrul nu pare de loc curios, dat fiind că știința nu ne-a arătat acum primul miracol și ne-a învățat rând pe rând, să nu ne mai mirăm de nimic.

Prostia nu este nici ea altceva, decât o boală congenitală, care are origini curat fiziologice, un sediu precis, care trăbuie descoperit și care provine, dintr'o formație greșită organică, fie dintr'o tulburare funcțională, a cărei vindecare poate fi în mod teoretic desvelită. Medicina modernă ne-a dovedit că și lenea este boală foarte curabilă. Pentru ce prostia nu ar fi și ea un accident patologic contra căruia un serum preventiv să poată da rezultate favorabile.

Dar să presupunem problema rezolvată. În urma unor vaccinări repetate prostia ar dispărea de pe suprafața pământului. Ce se întâmplă? Putem noi binecuvânta s'au blestema pe genialul inventator? Să nu ne așteptăm — în definitiv. — la o explozie de entuziasm și de recunoștință. Să ne reamintim numai de disprețul cu care au fost întâmpinate promisiunile mirifice ale doctorului Voronof, care spunea că redă tinerețea și virilitatea oricărui bătrân.

„Departé de noi darurile tale periculoase, seducător falacios”, exclamă filozofii. Ar trebui să ne întoarcem înapoi, să ne reîncepem viața așa cum am trăit-o, să retrăim aceleași suferințe, să îndurăm aceleași

lupte, să resolvăm aceleași probleme. N'am ajunge să ne căim, jucând pentru a doua oară partide pe cari le-am putea pierde, după ce le-am câștigat odată? Nu, nu. Lasă-ne așa cum suntem, îmbătrâniți și gata de odihnă.

Aceasta a fost tema unor frumoase meditații stoiciene. N'ar fi tot așa, dacă un binefăcător al omenirii ne-ar aduce panaceul acestui rău redutabil, care este prostia?

Desigur, că fiecare din noi ar fi convins, că acest tratament sub forma lui curativă sau preventivă, ar conveni de minune... vecinilor. În orice caz nimenea n'ar constata pentru sine utilitatea presantă a unei cure de... *nootherapie*. Dar chiar dacă ea ar fi obligatoare pentru toți oamenii în vârstă, și rezultatul acestei metode ar înlătura prostia, oare ar însemna acest lucru un progres pentru omenire și societatea ar avea tot interesul, să fie compusă numai din oameni inteligenți? Scriitorul francez *Georges Barbarin* a demonstrat cu mult spirit, avantajele simplicității intelectuale. Norocul în epoca noastră de fier aparține celor îndrăsneți până la obrăsnicie. Ori îndrăsneala cere o presumpțiune, o opinie exagerată de sine însuși. Și numai imbecilii sunt presumpțioși. Pe măsură, ce spiritul se dezvoltă și se umple de cunoștințe revelația forțelor imense, pe cari omul le vede în jurul său, îl închină spre umilință.

Și acum puneți față în față un înțelept și nouăzeci și nouă de proști

Di ministru Vintilă Brătianu vorbind la mormântul lui George Pop de Băsești

Dela serbările din Blaj: Carul cu flori reprezentând unirea.

și veți vedea, că cel dintâi va părea timid, neliniștit și ezitant.

Inteligenta, vederea limpede și simțul critic paralizază adeseori pe omul de acțiune.

Iți trebuie o oarecare orbire pentru a te lansa cu toată nepăsarea necesară succesului în întreprinderi considerabile, unde un spirit limpede observă toate posibilitățile eșecului.

O societate compusă numai din oameni cumiști ar fi amenințată de cele mai grave pericole. Unele acte indispensabile vieții unui popor nu pot fi îndeplinite, decât de oameni, a căror activitate nu este neutralizată de un intelectualism superior. De altă parte, prostia cu incohe-

rența și 'desordinul său aduce poate mai multă variație pe pământ de cât inteligența, care împiedică pe oameni, să se abată de la drumul logicii și al rațiunii. O omenire prea inteligentă ar fi fără îndoială prea uniformată.

Dealtcum prostia este ca un fond pe care actele și cugetarea înțelepților se detașiază cu un relief folosit.

S'ar putea prelungi această demonstrație. Inșă nu trebuie să cedăm atracției, notată de Flaubert, ce o exercită asupra noastră „prostia cu fruntea de taur,” pentru care oamenii de spirit au totdeauna „stranie indulgență.”

Bouvard și Pécuchet au fost întotdeauna copii răsfățați ai literaturii. Prostia nu aduce noroc, — prostia e oarbă și rea. Bilanțul crimelor cauzate de ea este înfricoșător.

Fanatismul mărginit, răutatea și lașitatea colectivă au provocat multe catastrofe în istoria lumii.

Prostia este deci „o bestie monstruoasă și apocaliptică, care aruncă în rândul oamenilor spaima și crima”.

Să nu ne îndoim deci de intervenția științei în provocarea inteligenței. Dacă ajunge o picătură de ser pentru a lărgi spiritul și a-l deschide ideilor frumoase și generoase, să nu ezitam, a ne întinde brațul siringei. Și de oarece știința a inventat narcoticele, cari sting flacăra gândirii, pentru ce n'ar avea ambiția să descopere mijlocul, de a reaprinde aceasta flacăra și de-a-i mări bătăia.

Orchestra Reuniunii Tinerimei din Naidoș, jud. Caraș-Severin

Această reuniune înființată în anul 1907 este sub conducerea corpului didactic al școlii primare, iar orchestra ei este condusă de dl. Adrian Pitic, învățător, care a și organizat-o în 1909. Această orchestră dezvoltă o frumoasă activitate culturală și a câștigat un bun nume în Banat, datorită vredniciei conducătorului ei.

Cumpărăm pentru
fabrica noastră de
licheruri
Bogza

în cantități de vagoane fructe:
cireșe, vișine, caise, pere,
prune, fragi, smeură, mure
precum și chimen în orice
cantități mari.

Ofertele rugăm a le adresa
cu notarea cantităților la:

Bognár
și
Szántó

Societate Comercială Ardeleană S. A.
Cluj, Calea Regele Ferdinand 70.

Lloyd 1927

Orchestra „Reuniunii Tinerimei” din comuna Naidoș, jud. Caraș Severin, sub conducerea dlui inv. Adrian Pitic.

Scrisoare

Iubita mea, pe marginile zării
Se văd plutind iar șiruri călătoare:
Sosesc din țara veșnicului soare
Și depe-albastru 'ntinderilor mării.

În calea lor se 'naltă din izvoare,
De prin livezi, din taina depărtării,
Un cântec plin de farmecul visării,
Și 'n lozii crește floare lângă floare...

Gândind la ochii tăi, și la sărutul
Ce mi-l păstrează' atât de viu trecutul
Scăldat în vraja dorului de tine,

Mă simt părtaș la magica fanfară
Ce se ridică 'n slăvile senine...
E primăvară 'n crânguri, primăvară.

G. Tutoveanu

Dela serbările din Blaj: „Adevărata bogăție a țării”, tânăra generație de elevi și eleve crescută în dragostea de neam și de țară.

Dela serbările din Blaj: Producțiunea de gimnastică a unui liceu de băieți.

Noua biserică a Rusiei

Rușii „de azi” în dorința lor de „a purifica” totul și a transforma după principiile lor utopiste „spre binele poporului” s’au ocupat și de a transforma biserica lor religioasă de „ieri”, curățind-o de tot ce e rău. Așa s’au născut frământările religioase duse la extrem din sânul bisericii lor, negând cele mai elementare drepturi ale omului: dreptul la libertatea ideii religioase, de a gândi și crede așa cum îți dictează conștiința. Și astfel s’a distrus și ultimul refugiu de drept, răpindu-se și această unică libertate și ultima ce le mai rămăsese.

Din toate acele lupte cu principii nesigure ce durau de la o zi la alta se canalizase în sânul oficialității, în timpul din urmă, două curente: una moderată și alta radicală. Dar... urmând principiul nestabilizării... principiilor, Rușii ne trimet vestea printr’o revistă a lor că s’a format un nou grup de credincioși care tinde să se mărească, — bine înțeles în sânul oficialității, — condus de un comitet din care fac parte și unii episcopi. El se va numi „Biserica liberă a muncii” care promite să fie cel mai tare curent religios nou, sperându-se prin numărul mare al „aderenților” și cu o oarecare coloratură clericală, — deoarece aderă și unii episcopi, — să se poată bucura de un definitivat, mai lung.

„Biserica liberă a muncii” vrea după cum spune proiectul „o legătură mai mult de cât formală cu revoluția” și „o transformare radicală a bisericii”. Si ca să fie mai clar iată o parte din programul lor citat întocmai:

„Înțelegerea importanței supreme a transformării sociale mondiale și a ultimelor cuceriri ale științei conferă un nou sens învățaturii creștine”.

„Biserica trebuie să aspire la stabilirea unei ordini sociale fără inegalități economice și fără clase conform idealului evanghelic: ea trebuie să fie împreună cu cei muncitori și asupriți, iar exploatorii nepuțând face parte din ea.

„Biserica liberă a muncii va lupta printr’o conștiință realistă contra scolasticeii religioase, contra misticismului decadent, contra aspirațiilor religioase de resemnare, a tolstoismului stagnant, misticismului erotic al sectelor, etc”.

Și acum iată icoana prezentă a „Sfintei Rusii” de odinioară, Rusia mistică a lui Ion din Cronstadt, Rusia erotică a lui Rasputin și a atâtor sfinți Țari, trimișii lui Dumnezeu pentru conducerea creștinilor și stăpânirea lumii sub vechiul principiu evangelic: „o turmă și un păstor”.

Diferența nu e mare! Atât numai că Rusia... evoluiază!

G. Milly-Mileanu.

Tacâmuri

de prima calitate, nikelate de Solingen, fără gravură duzina-pe-reche cu preț de reclamă de **250 Lei** cu gravură: 265, 295, 485 Lei, la

Kun Mátyás & Fiul

Cluj — Calea Victoriei No. 2.

Adresa telegrafică: Kun cuțitar-Cluj

Lloyd 1596

15—24

Cărți, Reviste

românești, franceze, germane, etc. **hârtie**, articole de birou
mașini de scris, confecție de hârtie și imprimare de orice natură la

Librăria - Papetăria - Tipografia

Lepage

Cluj

Cereți cataloage, liste și oferte

3-3

Care familie română intelectuală dela țară ar primi peste vară în sânul său în schimbul unei remunerații potrivite pe 2 copii mari ai unui profesor universitar de limba maghiară, care dorește să-si însușiască limba română,—să ne scrie la administrația revistei, arătând și condițiile de plată.

A apărut:

și se găsește de vânzare la administrația noastră:

DOUĂ IUBIRI

versuri lirice de

RADU MĂRGEAN

PREȚUL 7 LEI FRANCO.

Un călător bătrân vorbește cu inima.

Fii liniștită, inimă de călător străin,
Ți-e stinsă slava —
Să nu trezești durerile ce vin
Ca niște șerpi, ce poartă 'n dinți otrava...

În cuibul tău de lut
Sfârâmă-ți idealul și avântul;
În drumul către soarele necunoscut
S'a năruit șt cerul și pământul.

Auzi cum fulgeră și tună.
Furtuna se apropie de noi
Și noi ne-apropiem înspre furtună,
Cum se apropie ostașii de război...

Ai morții corbi ne-ajung din urmă:
O turmă 'nsetoșată după sânge,
Cea mai sălbatecă și mai nebună turmă...

Ni-se usucă florile, pe cari le-am răsădit
În straturile din grădina vieții.
Iluziile toate ne-au pierit
Și visurile toate-au oșilit
De bruma argintie-a dimineții.

Fii liniștită, inimă de lut,
Căci vom pleca spre țara noastră înapoi,
Spre țară din al cărei sânge ne-am născut.

Din cerul, care noi l'am adorat
Cu patimă naivă de copii,
Tăcerea altei vieți ne-a 'mpresurat
Tăcerea vecinică, ce cade
Asupra morților, ce se cred vii...

Nu vezi furtunile cum ne 'mpresoară?
Așteaptă să ne prindă 'n lupta lor
În care se ucid și se omoară.

N'auzi ale vieții valuri cum răcnesc
Cu groaznică furie,
Și 'n însălbăcicită nebunie
Ca pe-o insectă debilă ne gătuesc,
Ne gătuesc...

Fii liniștită inimă de călător pustiu,
Dormi dulce ca un trandafir în toamnă.
În lumea-aceasta nimenea nimic nu 'nseamnă:
Pe toți ne-așteaptă-o criptă și-un sicriu...

N'auzi ul agoniei magistral război?
— Ce luptă crâncenă 'ntre moarte și viață;
... Eterna noapte se apropie de noi.

IUSTIN ILIEȘIU.

Carnetul lui Radu Roman

de Mihail Gașpar.

X.

... Mephisto! Mi-se împlinește dorul. Am să revăd locurile de acum douăzeci de ani. Am să revăd țărmii Bosforului iarăși, am să mă plimb din nou pe sub chiparoșii sombrii din Eiub. Sufletul meu are să se răsfătească sub umbra portocalilor din Prinkipo și ochiul o să lăcrimeze de emoție la văzul ferme-cătorului oraș.

Mă însoțești Mephisto? Vino, prieten nedespărțit! Însoțește-mă! Și chiar dacă răsul tău răutăcios îmi va turbura atâtea și atâtea clipe,

neantul albastru. În cadența cădere a roților dela tren, mă prind, că fredonez melodii învățate în copilărie. Și ceea-ce mă surprinde este, că cadența aceasta a roților, se potrivește la toate melodiile... Dunărea se conturează în zare cu țărmii presărați cu sălcii. Un duruit lung îmi spune că încălecăm bătrânul râu, prin vadurile căruia s'a strecurat întreaga poveste a Europei. În dreapta văd colnicii sterpi ai Dobrogei, cu poalele scăldate în lanuri de rapiță. Privirea aleargă nervoasă peste vâlcele și dâmbulețe

adaptând ceva... caut urmele sângerosului praznic... locurile de jertfă sângeroasă... prinosul scump adus de copiii neamului meu pe aceste locuri... Sufletul meu evoacă toate icoanele ororilor cari au dăinuit aici. Și mă gândesc, ce urâtă a putut fi moartea aici, în monotonia aceasta cenușie, unde nu dai cu ciasurile de un copac, de un izvor, de o tufă.

Turci bătrâni dar încă drepți, români răzimați în băte, tătari cu capul colțuros și ochii adânciți, bulgari incolori, murdari și cu privirea amară... Biata Dobrogea noastră! Drum de țară al tuturor neamurilor cari au năvălit peste colnicii sterpi spre sud, spre acelaș oraș de aur, al cărui miraj mă chiamă și pe mine acum.

În zarea Răsăritului luminat de razele soarelui ce apune se conturează icoana unui zid cenușiu. E ca și cum ar fi o pânză de dealuri...

Marea!!!

Nu m'am putut stăpâni și am plecat în toiul nopții să-i aud glasul.

În lumina becurilor, o lume fofotea pe terasa largă învăluită în acordurile celor două muzici. Deasupra cheiului noaptea plutea ca o pasere uriașă, al cărei cap îl vedeau cele două lumini de la far. Răzimat de parapetul de piatră a-dastai să prind graiul mării.

Pelerinajul la cimitirul din Cehul Silvaniei, unde este îngropat George Pop de Băsești.

vreau să te știu aproape. Am impresia că voi fi singur. Căci din acei, pe cari i-am întâlnit atunci, cine știe dacă v'a mai trăi careva. Și chiar de ar și trăi, cine știe unde i'a zvrălit furtuna cea mare? Așa, îmi vei rămânea tu, însoțitor și prieten. În clipe de zbucium sufietesc te voi ști aproape. Ca atunci de demult.

Simțesc cum mă cuprinde neliniștea. E un vechiu cunoscut din zilele de pribegie. Dar atunci avea înțeles. Acum însă nu înțeleg de ce? Nu mai aștept doar nimic, nici senzații, nici bucurii, nici...

Ai răs?

Nu?

Curios, mi se părea că aud a-vea răsul tău.

XI.

... Câmpia românească rămâne în urmă, îmbrățișându-se la orizont, cu

Dela serbările din Blaj: Andrei Mureșan scuturând lanțurile iobăgiei cu poezia: Deșteaptă-te Române!

Și-l osebii limpede, cum izbea clipocind în dig, cadențat, ca un vers metric.

Un zăngănit ușor, venit dela șlepurile țintuite pe loc, părea că e zăngănit de lanțuri... O boare ușoară saturată de iod și ozon îmi învioră fața. Deasupra miliarde de stele își tremurau icoana în valurile tremurânde.

O liniște perfectă, cum nu o găsește omul nicăieri. Din depărtări, de pe terasa celor fără de griji doar frânturi dintr'un vals modern de mai rătăceau peste aceste locuri. Mâne! Mâne am s'o revăd în toată splendoarea ei. Am să-i văd sinii plini, pururea virginali, mișcărilor grațioase și fața-i senină.

Ași vrea să plec și nu mă pot despărți de dânsa. Ochiul meu rătăcește înspre Sud, acolo unde e orașul dorurilor sufletului meu.

Într'un arc mare o stea, din milioanele nebănuite își schimbă locul în neant.

Speriat, poate de viziunea unui vis, un pescăruș țisnește în noapte cu un țipăt ascuțit.

Cugetări

Când în viață este de făcut un pas decisiv, un bărbat se va întreba: „ce voi spune” — și o femeie „ce voi îmbrăca!?”.

Nu te încrede totdeauna surâsul unei femei, de multe ori, e posibil să fi plâns o noapte întreagă.

Nici odată o durere nu poate fi atât de mare — ca timpul să n'o poată șterge.

Viața fără de iubire, e ca un foc zugrăvit; înzădar preținzi lumină — căldură dela el!!

ERNA HOLDA

A APĂRUT

FUM de JERTFĂ

poezii de TEODOR MURĂȘAN
PREȚUL 20 LEI, ȘI PORTO

De vânzare la principalele librării
și la autor în Turda.

Pentru suflet...

— Amintiri —

O singură fată avea d-na Amalia, și în sufletul ei purta o comoară fără preț.

Și casele din Focșani și viaa din Panciu erau păstrate, pentru zestrea Corneliei, și le îngrija, cu toată luareaminte.

O bobită de strugure dacă o zărea pe urma culegătorilor, o ridica și o purta până la cramă.

— E un ban mai mult, pentru Cornelia. În fiecare seară dna Amalia, își calcula notele zilnice, vor-

bind cu gândul și frământându-și sufletul.

Sub căpătâiul Corneliei păstra „Visul Preacuratei” și nu-i scăpa seară, să nu-i închine pernița, încinsă de o panglicuță roșie, ca floarea macului.

Dimineața, când Cornelia pornea spre școală, dna Amalia, o străjuia, până o pierdea, în umbra ulișilor.

La venire o aștepta în poartă, netezindu-i părul galben și mătăsoș.

Pentru fiecare obiect o cerceta,

Prințul Carol în Cluj. Cu prilejul organizării unor serbări sportive, A. S. R. Prințul Carol venind la Cluj, a fost primit de toate autoritățile civile și militare în frunte cu D-l general Petafa, comandantul C. VI. de armată.

A. S. R. Prințul Carol în Cluj. Venind să patroneze adunarea festivă a Uniunii cluburilor sportive din Ardeal. A. S. Regală Prințul Carol a fost primit de către președintele acestei Uniuni: D-l Dr. Tatar, profesor universitar.

Doă echipe de sportiști, care au jucat înaintea A. S. Regale Principele Carol.

și nu a trecut profesor pela școala Corneliiei, ca dna Amalia, să nu-ți înă calea și să întrebe, de Panaitescu Cornelia.

— Cea mai bună elevă, doamnă, îi răspunse într'o zi directorul, și cea mai cuminte.

Dna Amalia purta în suflet, o bucurie prea mare și dacă ar fi fost posibil, ar fi oprit în cale pe toți trecătorii și le-ar fi povestit de Cornelia.

— Prea multă carte, și prea oții de aproape...

— Nici viața, ca în cazarmă, nu-i bună.

— La ce-i folosește atâta carte?

Așa o frământau toate prietenile și pentru fiecare, dna Amalia, avea un răspuns scurt și acelaș:

— O cresc pentru suflet... Numai pentru el...

O zi de Maiu.

Valuri de căldură potolită, alunecau, mângâind cu adierea lor, întreaga fire. Se desprindeau florile de salcâm, ciucuri albi, parfumați.

La casa dnei Amalia, îi sărbătoare, ziua de naștere a Corneliiei.

De seara, arde candela în colțul umbrat de sub icoană.

Un mănunchiu de liliac prins de-o panglicuță albă, sirăjește, sub un portret.

Chipul tatălui, pe care Cornelia nu-l cunoaște de cât din poveștile duioase ale mamei, și din medalionul, ce-l poartă continuu la gât, e pentru această casă liniștită, icoana de rugă și lacrimi.

Dimineța, au fost la biserică.

Dnei Amalia, ise părea că toată lumea nu cercetează, în ziua aceia, decât chipul Corneliiei.

O supărau privirile obraznice ale tinerilor și căutătura piezișă și răutăcioasă a unei vecine.

La eșire, simțea o bucurie, să vadă pe Cornelia împărțind bani săracilor și flori prietenilor. A fost mustrată, pentru o floare, întinsă unui student, camarad.

— Nu-i frumos Neli, se uitau toți.

— E fratele Luciei, mamă, și apoi sora lui știi bine, cât mă iubeste!

— Și dacă? Ce zice lumea? Ai uitat? „O floare întinsă unui tânăr, e primul pas către alunecare“...

Cornelia privea pământul și până acasă nu a rostit nici un cuvânt.

Aici, se îmbrățisară, sorbindu-și lacrimile, și în taină așezară masa pentru cei așteptați.

Un unchiu, o soră, și o prietenă din copilărie a dnei Amalia, erau nedespărțiți, pentru această zi.

La masă bucuria prefăcea fiecare clipă în boabe de mărgăritar, pentru Cornelia.

Unchiul Gogu, profesor pensionar, îi aducea întotdeauna o carte nouă, sora un inel, și prietena dnei Amalia, o femeie nu tocmai înstărită, îi aducea flori.

— Eu, ți-aduc flori! Sunt zilele tale, Neli. Și-ți mai aduc sufletul, tot sufletul meu, care a veghiat copilăria ta!..

Dna Amalia se pierduse într'o nespusă emoție și Cornelia sărută părul argintat al bătrânei.

— Un inel, fata mea. E o pozoabă, e pregătit anume pentru tine. Vezi, să nu cuteze vre-un ștregar... Corneliiei i se îmbujorau obrazii și dna Amalia interveni grăbită.

— Haide, haide, să nu aduci tă-

măia dracului în casa mea!... Știi tu, ce spunea răposatul: — Inelele la fete: — tămăia dracului și drumul păcatului... Domnul Gogu răsă cu poftă, mai sorbi din păhărelul cu vin, și tocmai la urmă rosti, apăsă.

— Cartea, cartea... brăjară de aur, bogăția pentru suflet și drum neted, pentru minte...

— O bat-o norocul de carte. Ce atâta carte, pentru o fată? Noroc, dacă are noroc să se mărite, asta-i cartea fetei.

Sora doamnei Amalia, apăsă, cu necaz pe fiecare cuvânt.

— Eu, ce folos c'-am învățat și n-am avut noroc! Și Florentina, care a cutrierat streinătatea, ce folos de învățătura ei? Nu-i noroc s'o ia focul de carte...

Doamna Amalia își pierdu răbdarea.

— Norocul e în carte, soră dragă. Și apoi, bucuria omului pe pământ, e sufletul... Omul să aibă suflet, suflet mult...

— Carte fetelor, carte, rosti din nou, dl Gogu. În fiecare rând găsești un tovarăș, și în fiecare pagină o bogăție...

— Așa-i, unchiule. Ce folos de Matilda Cristeștilor... O știe toată mahalaua! A svârțit cartea și s'a luat după ștregării...

— Păcat de frumosețea ei, adaugă prietena dnei Amalia... S'a dus vestea de nebuniile ei...

— Ia, nu vorbi, de copiii altuia! Nu cunoaștem nimeni, norocul Matildei. Așa-i viața. O roată de bălcu, cine are noroc câștigă, cine nu, învârtește în vânt...

Noroc să ai fetiță, și mătușa Cornelia goli până în fund, paharul cu vin. Toți au închinat.

Cornelia, rugată, a cântat bucăți, alese anume de dna Amalia și a cetit versuri din Iosif.

„Te-am plâns atunci... nu te mai

[plâng acum,

Din tot ce-am fost visat, m-aș

[mulțami

Să mă 'nveselească și pe mine

[huma

Să pot uita, să pot măcar dormi...

Domnul Gogu lăcrăma, pe când dna Amalia pregătea notele, alegând pe cele potrivite.

— Asta-i prohod, fetiță nu mai cetai. Mai dați-mi un pahar, și lăsați bătrâneților mele grija să vă cânte ceva... Cupele au fost golite, și mătușa, luă la piano locul Corneliiei.

Din fiecare notă, scânteia un gând, o amintire... O femeie, la vârsta d-nei Pătrașcu, mătușa Corneliiei, răsturna o întreagă convenție socială... Cânta frumos, și sufletul aduse în acele clipe, tot ce-a fost tinerețe și iubire...

Chiar d-l Gogu, filosoful tăcut, omul cărților și al calcului, o rugă pe d-na Pătrașcu, să mai repete ultima strofă...

Tot ce-a fost trecut și tinerețe s'a coborât în ultimele strofe, și dna Pătrașcu plângea rostindu-le:

„Visuri nebune, viață din carte
Filozofie stearpă și pustie,
Fugiți de lângă mine la o parte
Dați-mi iubire, cântece și flori...

Cornelia a sărutat fruntea, prinsă într'un cerc de foc, a mătușei, și ochii ei în sfărâmatăra unei lacrimi, a prins ceva neînțeles, din taina cântecului.

Doamna Amalia a rămas pe gânduri și prietena ei, plângea de-abinele.

D-l Gogu, nu mai rosti nici un cuvânt nou. Un paenjenis neînțeles, îi acoperise vederea și o păclă grea se prinse curmeziș în calea gândului.

Numai d-na Pătrașcu, era mai vie.
— Umpleți paharele, să bem.
Aceasta-i viața. Cine se luptă cu ea, cade.

Au golit, bucuroși și veseli, și n'au mai cutezat, s'o întrerupă, pe d-na Pătrașcu.

Toți au sărutat pe Cornelia și au plecat ca întotdeauna, mulțumiți.

Era aproape de miezul nopții. D-na Amalia, a schimbat apa florilor improspătându-o, — și luând cartea d-lui Gogu, o înmână, sfioasă, Corneliiei.

— Cartea, păstrează-ți cartea....

A sărutat-o mult, mai mult ca de obicei și au trecut la odihnă.

Cornelia, a avut în tot timpul nopții, un văjăit prin urechi și nu putea să-și desprindă din suflet ultimele strofe.

I se părea continuă, că cineva, necunoscut îi șoptește la ureche:

„Filozofie stearpă și pustie,
Fugiți de lângă mine la o parte...

II.

Zilele și anii, au trecut în fulgerea clipelor. Cornelia terminase „farmacia” și era în căutarea unui loc.

Sub umbrarul de ederă și viță, d-na Amalia, sora și Cornelia, stau în

tovărășia unei seri liniștite din April.

Inserarea, își lasă alene, umbrele potolite, fără adieri.

Cornelia dezmeardă petalele unei flori de măr, șoptind fărimituri dintr'un cântec.

Au trecut în cameră.

D-na Pătrașcu, privea cu nesaț la un mănunchiu de liliac alb.

Mama Corneliiei, pregăti pe tăcute o gustare, iar Cornelia, începu a ceti scrisoarea Nataliei, primită, chiar în ziua aceea.

„... Vezi, ți-am mai scris, viața de studentă, îi nesuferită. Ne luptăm grozav, cu nevoile și adesea, cu mult năcăz svărl toate cărțile de pe masă...”

Doamna Pătrașcu râdea, și ridicând degetul șopti Corneliiei:

— Filozofie stearpă și pustie....

„Ți-am mai scris de Matilda. După ce s'a săturat de viața ei de ștrengar, acum îi mamă!”

Vezi dragă Cornelio, ce va să zică viața? Uite, stricăciunea asta pe care o cunoșteau toți copiii, azi e soția unui colonel! Nu-i rămăsese local de noapte necunoscut și numele Cristeștilor devenise cunoscut și de țărani! Azi, Matilda se plimbă într'o trăsură elegantă, bătându-și joc de munca și vrednicia noastră...”

— Ce-am zis eu, odată? Ce-am zis?
Și doamna Pătrașcu întorcându-se, către d-na Amalia, îi porunci, aproape restit.

— Toarnă aici, fetițo.... Umple paharul.... Așa-i viața. E-o roată de bălcu. Poți face pe sfântul în biserică, dacă n-ai noroc, mori fără lumânare....

la mai cetește!

Cornelia rămăsese pe gânduri.
„Azi m'am uitat în oglindă! Am numărat firele albe din tâmplă și am plâns!

E așa de nepătrunsă taina vieții, că nici-o definiție nu te împacă!

Ne stângem tinerețea în laboratoriu și sufletul nostru arde la flacăra luminei! O lume de samșari ne ia locul, și cartea, ah! cartea....

„Dar, Neli, dragă Neli, să nu uităm, că avem un suflet....

Doamna Amalia plângea.... Plângea, ca un copil și lacrimile ei alunecau în stropi mărunți, în spuma vinului roș....

— Așa, Neli. Suflet, numai sufletul....

„Avem un suflet, și o datorie a-l ridica peste mocirla pământului. Vom culege și noi vreodată, boa-

bele diamantului! Cine știe! Și apoi, Neli dragă, nu-mi dau nici o fărimitură, din sufletul meu, pentru o clipă din viața Cristeștilor!

„Până la capăt merg, pentru suflet....

— Și cu suflet, și fără suflet, norocul merge alături de tine, cu umbra ta. Așa-i viața, o roată de bălcu!

Doamna Pătrașcu sorbi ultimul pahar și vinul inșumat îi răscoli tot sufletul. Cânta:

„Visuri nebune, viață de carte
„Filozofie stearpă și pustie
„Fugiți de lângă mine la o parte!...
„Dați-mi iubire, cântece și flori....

Cornelia privea undeva, departe... Gândul ei depăna, ceva din viața, fără înțeles și fără sprijin.

Florile de liliac, râdeau, pentru o clipă, în vasul cu apă proaspătă, iar d-na Amalia apropiindu-se de Cornelia, îi sărută apăsător fruntea înrouată și-i șterse, cu duioșie sfărimiturile lacrimilor, ce-i alunecau sfioase.

— O cresc pentru suflet.... Numai pentru el... Norocul Matildei, să nu ți-l dea Dumnezeu!...

10 Maiu 1923.

G. Vlădescu Albești

Cântec

*Iubirea mea o știe frunza
Ce-o suflă vântu 'n cârpinis,
O cântă păsările toate
Adăpostite prin tușis.*

*O murmură isvorul sara
Făcându-și cale printre stânci;
O poartă liniștea sfioasă,
Din toiul nopților adânci.*

*O știe bolta azurie
Și stolul aștrilor pribegi,
Natura toată o pricepe
Și numai tu n'o înțelegi!!*

Aurel Pop

Gâteva rânduri

*Abea te-ai dus și iată 'ți scriu,
Așa-i de gol și de pustiu
Acuma, fără tine.
Când ies vr'odată după-amiază,
M'așez pe banca dintre brazi
Și vine dorul... vine...*

*Și capu 'n mână 'nct mi-l plec,
Și cad pe gânduri... Toate trec
Și visuri... și iubire...
Un crin am pus pe banca ta;
Iubite, de mă vei uita,
Să-l ții de amintire...*

Zaza

CAPITOLUL VIII.

La hotarele Lumii noi.

Prietenii noștri de acasă se pot bucura împreună cu noi, că am ajuns în fine la ținta noastră, și am dovedit cel puțin atât până acum, că afirmațiile Profesorului Challenger, în oarecare măsură pot fi verificate. Este adevărat, că până acum nu am reușit să ne urcăm pe platou, dar el este în fața noastră și până și Profesorul Summerlee pare a da semne de penitență pentru atitudinea lui de până acum. Nu este vorba să admită că rivalul lui ar putea avea dreptate, dar a mai încetat cu veșnicile lui observări acre, și păstrează pentru moment o tăcere plină de înțeles. Dar trebuie să mă întorc, și să încep povestirea de acolo, de unde am întrerupt-o în ultima mea scrisoare. Azi trimite-mi înapoi pe unul dintre Indiani, care s'a îmbolnăvit, și lui îi încredințez scrisoarea aceasta, foarte neîncrezător, că ea va sosi vreodată la destinație.

Când am scris ultima oră, eram gata să plecăm din satul indian unde ne-a debarcat „Esmeralda”. Trebuie să încep cu noutăți rele, după ce în aceiași seară s'a produs prima neînțelegere gravă de ordin personal (trezând peste neîncetatele polemici mărunte dintre cei doi profesori), care era cât pe aici să iee un sfârșit tragic. V-am amintit de metisul nostru, care vorbește englezește, de Gomez, — un bun om de serviciu, ascultător, dar stăpânit de patima curiozității, de altfel atât de frecventă la oameni de condiția lui. În ultima sară pare că s'a furisat lângă coliba, în care ne găseam noi și discutam planurile noastre, și observat de giganticul nostru negro, Zambo, care ni-e credincios, ca un câine, și are în suflet ura neamului său față de toți metisii, a fost prins de acesta și adus pe sus în fața noastră. Gomez și-a scos cuțitul, și fără îndoială l'ar fi

junghiat pe credinciosul nostru negro, dacă nu era acesta atât de tare și nu-l putea dezarma cu mâna care îi era liberă. I-am înfruntat și i-am silit să-și deie mâna, și avem nădejde că s'a terminat incidentul cu atât. Cât privește discuțiile celor doi savanți, ele sunt neîncetate și înverșunate. Trebuie să admit, că Challenger este extrem de provocător, dar de altă parte Summerlee are o limbă veninoasă, care îl îndârjește și mai mult pe antagonistul lui.

Aseară Challenger a zis, că e incredințat, că este destinat pentru Westminster Abbey. Summerlee i-a ripostat imediat însă, cu un zimbet amar, că regretă că pușcăriă Millbank a fost dărâmată. Înălțimea, la care se simte Challenger e prea mare decât să arate că a fost atins. De aceea se mulțumi să-și rădă în barbă și să îngâne de câteva ori: „Ai dreptate! Ai dreptate!” într'un ton iertător, cum s'ar adresa unui copil. De fapt, amândoi sunt copii — unul săcăit și cicălit, celalalt arrogant, disprețuitor — dar fiecare cu o minte, care i-a așezat în fruntea oamenilor de știință a generației noastre. Minte, caracter, suflet — numai după ce ai trecut și ai văzut multe în viață, vezi ce deosebite lucruri sunt aceste!

Chiar a doua zi am continuat remarcabila noastră expediție. Lucrurile ne-au încăput foarte bine în cele două luntre, iar noi am luat loc câte șase într'una, luând, în interesul păcii, convenitele măsuri, așezând câte un profesor în fiecare luntre. Eu am luat loc în luntrea lui Challenger, care radia de fericire, și ca un om în extaz de bucurie, era de o bunătate și preveniență extremă. Dar, după ce am avut în legătură cu el unele experiențe cam neplăcute, nu m'aș fi mirat de loc, dacă în mijlocul acestui aer senin ar fi isbit deodată vre-un trăsnet. Dacă, în societatea lui și-e peste puțință, sa te simți la

largul tău, tot pe atât de peste puțință îți este să te plictisești: Te găsești pururea într'o stare de așteptare a întorsăturii neașteptate pe care o poate lua din clipă în clipă firea lui impulsivă.

Două zile am mers în susul unui râu cu malurile bine definite, lat de câteva sute de yarzi, și atât de clar, încât, cu toate că avea o apă întunecoasă, aproape pretutindenea îi puteam vedea fundul. Jumătate din afluenții Amazonului au apele aceste clare, pe când cealaltă jumătate duc unde alburii, opace, potrivit solu-lui regiunii prin care trec. Cele cu ape întunecoase și clare dovedesc un pat de străvechi vegetații putrezite, cele măloase trec peste finuturi lutoase. De două ori am întâlnit în calea noastră cataracte, care ne-au silit să ne ducem în spate luntrile și bagajele câte-o jumătate de milă. În dreapta și în stânga noastră se întindeau păduri seculare, cu mult mai ușor de străbătut decât pădurile mai tinere, și așa nu am întâmpinat greutăți prea mari când ne-am dus prin ele luntrile. Cum aș putea să uit vro-dată solemnitatea misterioasă a acestor păduri? Înălțimea arborilor și grosimea trunchilor întreceau toate măsurile pe care eu, omul orașului mi le-am putut vreodată imagina. Se înălțau în colonne mărețe, până când la o distanță enormă deasupra capetelor noastre, abia puteam distinge locul unde își împreunau crengile în boltituri gotice, formând deasupra noastră un nemărginit coperiș de verdeață, prin care unde și unde țifnea câte o rază de soare aurie, ca să tragă câte o linie de foc subțire și tremurătoare în majestosul semiîntunec. Pe când treceam tăcuți peste covorul gros și moale pe care îl întindea subț picioarele noastre straturile pe straturile de vegetație moartă, s'a coborât în sufletele noastre șfiala pe care o ai când treci pe sub boltiturile bătrânelor mănăstiri. Până

și vocea puternică obișnuită a Profesorului Challenger s'a redus aici la șoaptă. Singur, dacă aș fi trecut dealungul acestor păduri, nu aș fi știut numele acestor giganti arbori, dar savanții noștri mi-au arătat care e cedrul, arborul de bambac, împreună cu întreaga serie nesfârșită a plantelor, care a făcut ca acest continent să fie pentru neamul omenesc principalul furnizor al acelor bunuri, pe care le dă lumea vegetală, pe când rămâne foarte sgârcit în produsele animale.

Orchideele cu colori vii, lichenii, colorii admirabil ardeau parcă pe trunchii întunecoși ai arborilor, iar acolo, unde cădea câte un mănunchi de raze de soare pe o allamandă de aur, pe câte o ciorchină de taxonia purpurie, sau pe vânățul închis a unei ipomaea, credeai că te găsești într-o minunată țară din povești. În aceste nesfârșite crânguri, toată vietatea care se ferește de întunec, se străduiește în sus spre lumină. Toate plantele, chiar și cele mai mici, se întind, se trudesă să ajungă la bolta de verdeață, cățărându-se în strădania lor de frații mai puternici și mai înalți. Plantele fugătoare sunt aici într-un număr mare, enorme, luxoase în culori. Ba ce e mai mult, unele plante, care pe alte locuri cresc din puterea lor, aici au învățat arta de a se căfăra, ca să scape de întunecimea sombră de lângă pământ. Așa, că aici poți vedea urzica, iasminul, și chiar unii palmieri îmbrățișând trunchii puternici ai cedrilor, trudindu-se să le ajungă coroana. Subt puternicile bolți de biserică, care se deschideau altele și altele pe măsură ce înaintam, nu era nici urmă de viață animalică, dar veșnicul zgomot îndepărtat ce purcedea de deasupra capetelor noastre, ne amintea lumea de șerpi și moiște, de paseri și bradipi, care trăiau aci, în lumina soarelui, și ne priveau mirați, cum treceam, o ceată de figuri necunoscută, în adâncimea umbroasă și atât de mare de subt lumea lor. În zori de zi și la apusul soarelui era plină pădurea de strigătul moimelor urlătoare, și stridentele fișete ale papagalilor, peste zi însă nu auzeam decât veșnicul zumzet al insectelor, care ne umpleau urechile cu zgomotul unui foarte îndepărtat cataract. Nimic altceva nu tulbura pacea solemnă a minunatei colonade de trunchi, care, în depărtări se pierdea în noapte. O singură dată am zărit fugind de noi

o ființă greoaie, un furnicar sau un urs. Era singurul animal cu adevărat pământean, pe care l-am văzut în acest imens codru de pe Amazon.

Și totuși aveam semne, că în aceste părți de pământ misterioase trăesc și oameni, și nici nu prea departe de calea pe care o străbăteam noi. A treia zi dimineața am observat un sunet curios, vibrant, ritmic și solemn, umplând în intervale aerul pădurilor. Cele două luntrii vâsleau la o distanță de câteva picioare una de alta, în clipa, când am auzit pentru prima dată acest zgomot. Deodată indienii noștri au rămas nemișcați, parcă s'ar fi făcut stane de piatră, ascultând încordați, pe față cu espresia unei extreme groaze.

— Ce este? întrebai.

— Darabane, — îmi răspunse fără grije lordul John. Darabane de războiu. Le-am mai auzit eu și de altă dată.

— Da domnule darabane de războiu, — întări Gomez, metisul. Indianii sălbateci, răi, ne spionează milă de milă; dacă pot ne omoară.

— Cum ne pot ei spiona? Întrebai privind în depărtarea umbroasă nemișcată.

— Știu ei cum se ne spionează. Iși au metodele lor. Ne spionează. Iși vorbesc, dela sat la sat în limba darabanelor. Dacă pot ne omoară.

Spre sara zilei aceleia — calendarul meu de buzunar îmi spunea, că era Miercuri 18 August — auzeam bălând deodată șase, șapte darabane, în diferite părți ale pădurei. Câteodată băteau domol, câteodată furios, câteodată perindat în întrebări și răspunsuri; una departe spre răsărit, sacadat, răspunzându-i, dupe o pauză alta, dela nord, într'un adânc și prelung zbârnăit. Ere ceva extrem de neliniștitor și amenințător în acest neîntrerupt zgomot, care îți chinuia nervii, și dela o vreme, părea că se schimbă în cuvintele lui Gomez, repetate într'una, neîncetat: „Dacă putem, vă omorăm. Dacă putem vă omorăm”. În codrul tăcut nu era nici o mișcare. Pacea și liniștea Naturei se întindea sfântă pe subt bolta de verdeață, dar din depărtare ne sosea fără întrerupere vestirea sinistă a soților noștri oameni. „Dacă putem, vă omorăm”, ne spuneau oamenii dela răsărit... „Dacă putem, vă omorăm”, ne spuneau oamenii dela nord.

Toată ziua au murmurat și au vibrat darabanele, reflectând ame-

nințarea lor pe fețele îngrozite ale tovarășilor noștri Indiani. Până și metisii noștri, încercați și curagioși păreau impresionați de acest mesaj al adâncurilor pădurii.

Am constatat de altă parte, încă odată, că atât Challenger, cât și Summerlee avea în măsură deplină cel mai înalt curaj: curajul omului de știință în mijlocul cercetărilor lui. Aveau același suflet tare, care l-a susținut pe Darwin între gauchos, sau pe Wallace în mijlocul antropofagilor din Malaya. Este un mare dar al Naturei, că creerul omului nu se poate gândi în mod simultan la două lucruri deosebite, așa, că dacă e preocupat cu totul de gânduri în legătură cu știința, nu mai au în el loc considerațiuni de ordin personal. Toată ziua, în mijlocul amenințării misterioase și neîncetate, profesorii noștri păneau cu luare aminte toată paserea care trecea în zbor, toată tufa de pe țârm, exprimându-și în toată clipa mulțumirea lor sufletească, împerechindu-se aici pașnic glasul pișigăiat alui Summerlee cu basul moros alui Challenger — fără înse să se gândească, sau să-i impresioneze cât de puțin primejdia și Indianii cu darabanele lor, parcă ar sta amândoi hodiniți în saloanele dela Royal Society Club, pe St. James Street. O singură dată s'au coborât din înălțimile lor, să discute lucrul, care ne preocupa pe noi.

— Canibali din tribul Miranha sau Amajuca — zise Challenger boldind cu pumnul către codrul plin de vibrațiile darabanelor.

— Fără indoială, domnule — răspunse Summerlee — eu cred, că asemenea aloralalte triburi, aceștia au o limbă polysintetică și au tipul mongol.

— Limbă polysintetică da — zise indulgent Challenger. Nu cred să existe pe continentul acesta o limbă de alta natură — și eu o pot constata aceasta, după ce am notițe asupra alor vre-o sută de limbi de aici. Ce privește însă teoria dtele cu tipul mongol, din partea mea o primesc cu cea mai adâncă neîncredere.

— Aș fi crezut până acum, că și cele mai limitate cunoștințe de anatomie comparativă ar ajunge, ca cineva să poată recunoaște corectitatea teoriei mele, — zise Summerlee amar.

Chalenger își înțepă înainte barbă lui agresivă, până nu mai era față lui decât o barbă stufoasă subt o palăruță de pae.

— Fără indoială, domnule, o cu-

noștință limitată ar fi avut efectul acesta. Dar când cineva are cunoștințe complete, ajunge la alte rezultate...

Se spriviră lung, dușmănos, pe când jur în jur de noi ne încunjurau șoaptele îndepărtate „Vă omorăm — dacă putem, vă omorăm”.

În noaptea aceia ne-am ancorat luntrile în mijlocul râului, cu ajutorul unor pietrii mari, și am luat toate măsurile în vederea unui eventual atac. Nu s'a întâmplat înse nimic, și a doua zi în zori ne-am urmat drumul, murind cu încetul înapoia noastră și sunetul darabanelor. Pe la orele trei după masă am ajuns la o serie de cataracte, care se întindeau pe o distanță mai lungă de o milă — aceleași, în care a suferit profesorul Challenger dezastul cunoscut, pe când se întorcea din prima lui călătorie. Mărturisesc, că văzând acest rapid am simțit o ușurare — era doar prima dovadă — slabă ce e drept — că profesorul a vorbit adevărul. Indianii au dus mai întâi luntrele, apoi bagajele noastre, străbătând cu greu prin tufișul des de aici, pe când noi, cei patru albi, cu armele pe umeri păzeam alătura, între ei și primejdii, care puteau să răsară din spre pădure. Am trecut norocoși terenul cataractelor, înainte de a se face seară, și până să ancorăm pentru noapte am mai putut face vre-o zece mile pe râu în sus. Aici am putut constata, că pornind din Amazon am făcut în susul acestui tribut pe o sută de mile.

Proxima etapă a călătoriei noastre am început-o a doua zi înainte de masă. Din zori, profesorul Challenger a devenit nerăbdător, îngrijorat, cercetând cu luare aminte țărnișii râului. Deodată exclamă vesel arătând spre un arbore singular, care își pleca trunchiul deasupra marginii râului în unghi ascuțit.

— Ce credeți, că e acesta? întrebă

— Un palmier Assai, răspunse Summerlee.

— Exact. Un palmier Assai, pe care mi l-am ales eu de semn. Porțița mea secretă se găsește mai sus cu o jumătate de milă, de cealaltă parte a râului. Se deschide fără să fie vre-o spărtură în peretele de arbori. Aceasta e minunea și misterul porțiței mele. Colo, unde veți vedea în locul tufișului verde, întunecos papură mai luminoasă, colo între arborii cei mari de bumbac: acolo e porțița mea particulară în spre lumea necunoscută. Impingeți

luntrea prin desigur înainte, și veți înțelege.

De fapt era un loc minunat. Ajungând la o parte ațărului îngrădită de o linie de papură verde, ne-am împins luntrele prin stufărie o distanță de câteva sute de yarzi, și ne-am pomenit plutind într'un râu blând, adumbriț, care curgea limpede, transparent, peste un pat nisipos. Nu era mai lat de douăzeci de picioare și înprejmit de țărni cu cea mai luxuoasă vegetație pe care am văzut-o vre-odată. Cine n'ar fi băgat de seamă, că la un anume punct în locul tufișului crește trestie și papură, nu i-ar fi trecut nici prin gând că după perdeaua aceasta subțire se începe un alt râu și o lume din povești.

Doar era cu adevărat o lume din povești — mai minunată decât și-ar fi putut-o imagina o minte omenească. Vegetația deasă de pe țărni se înbina deasupra râului, formând un foșor natural. Și pe sub acest tunel de verdeț în semi-obscure auriu, apa curgea domoală verde, clară, frumoasă și ea în sine, dar cu totul vrăjitoare în urma nuanțelor de lumină neobișnuite pe care le picta pe oglinda ei lumina vie de deasupra, filtrată prin bolta subțire de crengi și frunze. Limpede ca cristalul, nemișcată ca o placă de sticlă, verde ca vârful unui munte cu gheață, se întindea în fața noastră pe sub bolta vie, și fiecare nțișcare de lopată trimitea mii și mii de crețe dealungul suprafeții ei lucitoare. Era o potrivită potecă înspre țara minunilor. A rămas în urma noastră orice semn de viață omenească, de alta parte înse s'a înțepit numărul animalelor pe care le-am întâlnit. Blandeja acestor creaturi ne dovedea, că nu cunoscuseră nici când vânătorul. Trecând, ne priveau cu ochii lor veseli moimite mărunțele, cu părul negru mătăsoș și dinții albi ca zăpada. De pe țărni se arunca ici și colo în apa liniștită câte un caiman. Într'un loc un tapir negru, greoi ne privi mirat dintr'o adâncitură a tufișului, apoi intră încet în pădure; odată am zărit strecurându-se pe sub tufe trupul mlădios și galben al unui puma, se opri și ne privi lung peste umerii cafenii cu doi ochi verzi, plin de ură. Paserile abundau, în special cele de baltă, — berze, cocori, grupuri mici de ibis, vinete, roșii, albe puteai vedea pe fiecare buturugă de pe țărni, iar sub noi apa cristalină era vie de fel de fel

de pești, diferiți în culori și în specii.

Trei zile am mers dealungul acestui tunel scaldat în lumină verde. Privind înaintea și înapoia noastră, nu puteam distinge capetele acestui coridor, pierdute în verdeț. Pacea adâncă a acestui loc, nu era tulburată de prezența nici unei ființe omenești.

— Aici nu-i Indian. Frică prea mare. Carapuri — zise Gomez.

— Carapuri e duhul pădurilor, esplică Lordul John. E numele tuturor deavolilor. Bieții indigeni cred, că în direcția aceasta sălășluște un ceva îngrozitor: de aceia se feresc, să pătrundă până aici.

A treia zi am constatat, că nu multă vreme ne vom mai putea folosi de luntrile noastre, scăzând apele râului nostru simțitor. În câteva ceasuri de douăori ni s'au oprit în nisipul din fund. În fine am tras luntrele în tufe de pe țărni și am petrecut noaptea pe malul râului. În zori de zi, împreună cu lordul John am străbătut pădurea câteva mile, mergând tot alătura de cursul râului; constatând însă că acesta se micșește și mai mult, ne-am întors și am raportat tovarășilor ceea ce profesorul Challenger bănuise de dinainte: că am ajuns cel mai înalt loc până unde era posibil să aducem luntrele. În urmărire le-am răsturnat și le-am ascuns între tufe, însemnând deasupra lor cu săculele noastre un arbore, ca să le putem găsi, pe când ne vom întoarce. Apoi am împărțit între noi bagajele — puști, muniții, alimente, un cort, pățuri și alte mărunțișuri — și ridicându-ne poverile în spate am pornit la drum, la partea cea mai grea a călătoriei noastre.

Aceasta nouă fază a experiențelor noastre a început cu o aprigă ceartă între cei doi antagoniști. De când ne-a ajuns Challenger de fapt el a condus întreaga expediție, spre vădita nemulțumire alui Summerlee. Nemulțumirea aceasta infundată a izbucnit deodată, acum, când Challenger a împărțit fiecăruia partea de povară pe care avea să o ducă, și i-a dat lui Summerlee să ducă doar un barometru aneroid.

— Te-aș ruga să-mi spui, domnule — zise Summerlee cu un calm forțat — în ce calitate îți asumi dreptul să împarți asemenea ordine?

Challenger îl fulgeră din ochi, mândros.

— O fac domnule Profesor Summerlee, în calitatea mea de conducător al acestei expedițiuni.

— Regret, că sunt nevoit să vă aduc la cunoștință, domnule, că nu vă pot recunoaște această calitate.

— Foarte bine! Challenger se plecă adânc, cu un gest sarcastic. Dar poate mi-ați putea spune situația mea exactă în mijlocul Dvoastre.

— Da, domnule! D-voastre sunteți un om a cărui bună credință e trasă la îndoială. D-voastre întovărășiți pe judecătorii D-voastre.

— Vai de capul meu! zise Challenger, așezându-se pe marginea unei luntre. În cazul acesta vă rog să vă urmați în pace drumul, și eu vin pe urmele Dvoastre. Dacă nu admiteți că vă sunt conducător, să nici nu așteptați să vă conduc.

Slavă Domnului, că mai erau de față și doi oameni sănătoși — Lordul John Roxton și cu mine — ca să potolim nebunia celor doi profesori învățați, care ar fi fost în stare să ne înapoeze în London cu mâna goală. Câtă pledoarie, câtă argumentație, cât chin până am ajuns să-i înmoiem! În fine am ajuns să-i pornim: Summerlee cu bolboroseala și luleaua lui înainte, iar Challenger în coada trupei, moraind și pufăind furios. Norocul nostru a fost, că am găsit, că amândoi profesorii noștri au o foarte rea părere despre dr. Illingworth, dela universitatea Edinburgh. De aici înainte împrejurarea aceasta ne salvă din toate situațiile grele: îndată ce introduceam în discuție numele zoologului scoțian profesorii noștri legau fără întârziere o cordiată alianță și prietenie, injurând și detractând pe rivalul lor comun.

Înaintând, dealungul țărmlui râului, în curând am constatat că acesta devine tot mai îngust, s'a făcut pârâu, iar în urmă s'a pierdut într'o mlaștină verde, acoperită cu un mușchiu sponghios, în care — nebăgând de seamă — ne-am adâncit până peste genunchi. Locul era pestilențat de nori întregi de țânțari și de tot felul de insecte. Ne-am grăbit să ieșim din nou la pământ solid și înconjurând pe de departe pe subt arbori, am trecut de acest teren infectat, care în urma noastră vuia ca o orgă, de miliardele de insecte pe care le sălășluia.

A doua zi după ce am părăsit luntrele, am găsit, că deodată s'a schimbat cu totul caracterul ținutului. Mergeam într'una la deal, și cum înainteam, pădurile se făceau tot mai rare, și rând pe rând și-au pierdut splendoarea tropicală. În

locul arborilor gigantici a terenului aluvial din jurul Amazonului, am găsit palmieri phoenix și cocotieri, crescând în mănunchiuri împreunate de tufe dese. În locurile mai umede își pleca spre pământ frunzișul greu, frumos, palmierul Mauritia. Mergeam conduși de compasele noastre, și odată sau de două ori s'au produs discuții între Challenger și cei doi Indiani, referitor la direcția care aveam să o luăm, când, ca să citez expresia indignatului Profesor, am consimțit cu toții „să ne încredem mai mult instinctului înșelător al unor sălbateci rămași înapoi, decât celui mai înalt produs al culturii europene”. A treia zi ne-a fost justificată alegerea noastră, atunci, când și Challenger a admis, că recunoaște unele semne pe care le-a făcut cu prilejul primei lui călătorii. Am avut deplină siguranță, că mergem bine, și când am găsit patru pietri mari înegrite de fum: locul de popas al premergătorilor noștri.

Drumul ne mergea tot la deal și a trebuit să traversăm o pantă presărată cu stânci, care ne-a chinuit două zile de-a rândul, până să o avem la spatele noastre. Vegetația s'a schimbat de nou, și din lumea arborilor nu a mai rămas decât arborile de ivoriu, cuprins jur în jur de o profuziune de orchidee minunate, între care am recunoscut rara Nuttonia Vexillaria și petalele rozii, purpurii ale Cattlei și ale Odontoglossum-ului. Ici și acolo curgea printre stânci câte un pârâuș, cu matca pietrosă și împrejmuit de ferege, și ne ofera loc de popas peste noapte pe termiu lacușoarelor, pe care le făcea în bazele dintre stânci, și în care mișuna un fel de pește, cu spatele vinețiu, asemănător păstravului nostru, cină delicioasă pentru călătorii istoviți.

A noua zi, după ce ne-am părăsit luntrele, și parcurgând, după socoteala mea, cam o sutădouăzeci mile, am ieșit cu încetul din zona arborilor, luându-le locul o imensă pădure de bambus, atât de deasă, încât trebuia să ne tăiem prin ea cărarea cu săculele și bărdițele aduse de indianii noștri. Ni-a ținut o zi întreagă, muncind de dimineața până seara, abea cu două scurte popasuri, până am ajuns să trecem peste aceasta grea piedecă. Abea mi-aș putea imagina o muncă mai monotună și mai plictisitoare decât tăiatul acestei cărări, după ce nici chiar în rarele locuri mai deschise nu puteam vedea la o di-

stanță mai mare decât zece picioare iar de obiceiul orizontului meu se reducea în față la spatele bluzei de bumbac a Lordului John iar de două părți la cei doi pereți galbeni, de bambus, atingându-mi umerii. De sus pătrundea lumina soarelui, îngustă ca o lamă de cuțit, iar deasupra capetelor noastre, la cincisprezece picioare vedeam mișcându-se încet și necontinuit vârfulurile trestiiilor pe cerul vântat închis. Nu știu ce fel de vietăți sălășluiesc în un asemenea deșeu, dar de câteva ori am auzit, aproape, de noi, zgomotul pe care îl fac animalele mari, când se stărnesc din culcușul lor. După acest sgomot Lordul John a judecat, că trebuie să fie vre-un fel de bovine sălbatece. Sara târziu am ajuns marginea deșeuului, și ne-am făcut tabăra de noapte, istoviți de aceasta interminabilă zi.

Des de dimineața am fost în tâlpi și de nou am găsit, că privilegiștea pe care o aveam înaintea noastră era alta, decât a ținuturilor de până acum. La spatele nostru se întindea peretele de bambus, cu marginele bine limitate, parcă ar fi fost un râu. În fața noastră un platou deschis, urcându-se blând, presărat pe ici pe colo cu mănunchiuri de arbori feregă, și terminat în departare de linia lungă a unei coline. Am ajuns aici pe la amiază, ca să găsim dincolo de dunga colinei o vale adâncă umbrăoasă, care se ridică de nou într'un alt platou, înclinat, și prejmuit de linia rotundă a cerului îndepărtat. Pe când treceam colina, s'a produs un incident care poate să aibă vre-o importanță, poate să nu aibă nici una.

Profesorul Challenger, care împreună cu cei doi Indiani mergea în frunte, s'a oprit deodată, arătând înspre mâna dreaptă. Privind într-acolo, am văzut cam la o milă departare, ceva, ce ni se părea o pasere mare, sură, ridicându-se încet de pe pământ, zburând apoi agale la înălțime mică și pierzându-se dupe tufele feregelor.

— L-ați văzut? strigă Challenger transportat. — Summerlee, l-ai văzut?

— Ce pretindeți, Dv., că a fost? întrebă Summerlee.

— Dupe cea mai bună credință a mea, a fost un pterodactyl.

Summerlee a izbucnit într'un râs batjocoritor.

— O Pterogorită! zise. A fost o barză ca toate berzele.

Challenger era prea furios decât să-i răspundă. Își aruncă în spate ranița și porni înainte. Lordul John

însă se apropie de mine cu o față mai gravă decât l-am văzut vre-odată înainte.

Avea în mână binoclul.

— L-am prins în câmpul linteii înainte de a dispărea între arbori, zise. Nu m-aș încumenta să spun cu hotărâre, ce a fost anume, dar îmi pun în joc întreaga mea reputație de sportsmen, că nu a fost nici un fel de pasere, pe care am văzut-o eu vre-odată.

Iată cum stau lucrurile. Ne găsim oare la hotarul Necunoscutului, ne găsim oare în fața zidurilor Lumei nouă, despre care ne-a vorbit conducătorul nostru? Vă povestesc numai incidentul, așa dupăcum s'a produs și din povestirea mea vești și Dv. ceace știu și eu. Un incident singuratec, după ce nu am mai văzut și altceva, ce am putea numi că e un lucru remarcabil.

Și acum, iubiiții mei cititori iată v-am condus dealungul râului enorm, v-am trecut prin cortina de papură v-am plimbat în sus prin tunelul de verdeață, la deal prin ținutul palmierilor, ați străbătut cu mine enormul perete de bambus și platoul arborilor-feregă. În fine, avem în fața noastră țința trudeilor îndurate.

Dupăce am trecut al doilea rând de coline, am avut în fața noastră un vast teren plan, prisărat cu palmieri, iar în fundul sceneriei linia înaltă a stâncilor roșii, pe care le văzusem în schița dela Challenger. Pe când scriu, am înaintea mea acest perete de stânci, și nu pot să am nici o îndoială, că sunt identice cu cele din desen. Cel mai apropiat punct al lor e cam de șapte mile dela popasul nostru de acum, și se întind, în dreapta și în stânga, până unde îmi pot vedea ochii. Challenger, de mândru ce este, se umflă în pene ca un păun, Summerle tace, tot sceptic încă. Nădăduesc, că ziua de mâine ne va mântui de câteva din chinuitoarele îndoeli, care ne-au apăsât până acum.

Și acum, dupăce José, al cărui braț i l-a rănit un bambus rupt, insistă să se întoarcă, trimit cu el scrisoarea aceasta, și abea pot nădădui, că va ajunge vre-odată la destinație. Am să mai scriu, când voi avea privilegiu. Alături o schiță rudimentară a drumului parcurs de noi, care poate va avea darul să lămurească încălta descrierea acestor părți a călătoriei noastre.

(Va urma.)

Ochii

N'a fost zarvă în Sălcuța decând s'o pus temelie satului istuia, de pe vremea lui Papură-Vodă s'au și mai de demult și nici n'a fost atâta treapăd grăbit și îngrijorat ca azi, între primărie, jandarmerie și crășma lui Grosulescu. Bietul primar asudă și umblă ca un cal de postă, jandarmii îmbrăcați ca din cutie și încinși strâns peste tunicile întinse pe trup, aleargă cu rapoarte și hârtii dela secție la primărie, de-acolo la cărciumă și iar înapoi.

Din trăsura largă, cu pocletul de piele, se coboară procurorul și cu un judecător, tineri, cu o liniște care abea trădează o mare curiositate săpată pe față.

Înainte lor, în front, drepți, jandarmii, primarele și cu notarul le face un salut respectuos cum li se cuvine unor fețe așa de înalte cum n'au mai fost până acum în Sălcuța.

Judele și cu procurorul sunt vechi și buni prieteni — au învățat împreună și s'au pasionat de meseria asta a lor, în jurul căreia discutau până târziu în nopțile întunecate de iarnă, pe fotoliile moi în jurul căminului în care pălpăia în zvăcniri scurte și repetate para albăstrie a focului. Aseară, cu toate că-i primăvară acum, s'au afundat în bibliotecă și s'au pornit pe discutat. După mai multă vorbă:

— „Ai citit „Jetatura“ lui Theophile Gauthier, dragă Florian??

— „Da!.. O operă în genul lui și în genul școalei din care făcea parte. O operă literară, nici mai mult nici mai puțin, dragă!..“

— „Bine, dar din punctul de vedere al dreptului, ce părere ai despre asemenea persoane?

— „Hei, dragul meu, eu, pur și simplu iau faptul în sine! Nu prea cred în arabescurile pe care le gravează scriitorii în jurul unei întâmplări — care deseori a fost numai în mintea lor...“

— „Va să zică, tu ești pozitivist în privința asta?!

— „Ca și tine!“

— „Ei nu! Aici ne deosebim. Pozitivist, da, în toate celelalte ramuri de acțiuni omenești.

„Dar nu știu cum, cred — cred, te rog nu zâmbi — cred că ochii, această poartă a sufletului poartă în ei ceva deosebit de suflet, de care sufletul nu-i de vină și încă mai puțin individul!“

— „Ei... 'mi da! Te cam deosebești de mine!... Știi că eu cred

ochii, această poartă a sufletului, a ta, — chiar o poartă, — o fereastră prin care poți citi de multe ori în suflet. Nimic mai mult!

— „Și cu toate acestea, rămân la părerea mea. Ochii pot să dorească, să redea, să poruncească, să exprime — mai clar — de multe ori ceiace individul — cu mintea lui, și de bună seamă că nu inima lui voia, nu aproba. Ți-aduci aminte de cazul Pavliu?... relativ la adulter“...

— „Păi asta-i acel care-mi demonstrează tocmai tema mea. Sufletul damei lua parte activă și voluntară la“...

Și au continuat drscuția multă vreme, până au căzut de acord ca la prima ocazie, judele să-i demonstreze procurorului aceasta, prin dovezi palpabile

* * *

Dimineața, soneriile telefoanelor au zbârnăit nervoase și grăbite dela tribunal la ei și dela unul la altul, și-au pornit amândoi în trăsura cu acoperișul de piele neagră, pe valea Briheciului până la Sălcuța, unde s'a petrecut o crimă nemotivată, — unde ei prevedeau dacă nu un „caz grav“, cel puțin „un caz curios și interesant“.

Și iată-i sosiți în fața cărciumii, în lumina clară și orbitoare a zilei de primăvară, gravi din obișnuință și după situație, primiți la scară de toate „organele administrative“ ale satului Sălcuța, perdut pe valea asta, între codrii de stejăriș și fag, unde n'a mai călcat niciodată picior de procuror. S'au dat jos, urmași de acei care-i primiseră, îngrijorați și cu frica n'sân, se duseră până lângă o masă retrasă sub un salcâm abea înmugurit. Jos, în țărână, plin de sânge negru și inchiegat, cu fața scrijelată adânc de o tăietură de cuțit, pe care se 'ndesaseră muștele, cu beregata tăiată, mortul păzit de un jandarm cu baioneta la armă, drept, roș ca un rac.

Judele și cu procurorul priviră mortul. Pe-o masă alăturată, notarul scria ce-i dicta când unul când altul, sub privirea înghețată a celor ce-i împrejmua și a lumii ținută mai departe de gârdași.

Apoi începură întrebările. Chemă întâi pe Stan Crețu, care a fost la o masă cu toții dela 'nceput și până la urmă. Își luă căciula din cap și intimidat o învărtea în mână:

— „Săru' mâna, domnule „procuror“, — așa-i când dă păcatul peste om... Că numa' ist care-o murit nu era doară vinovat... Ne mi-

răm și noi, că doar vecini au fost, cu bucățile n'hat au fost, dușmănie n'au ținut niciodată nici o zi măcar, de sfădit nu i-am auzit sfădindu-se... martor ni-i Dumnezeu la toate... D'asa vine păcatul și vântul rău peste om... Că cine se mai gândea acu' două zile la asta?!

— „Da spune cum a fost, omule, nu bate câmpii!...

— „Săru' mâna domnule judecător, cum să hie?!... Iaca tocmai se n'cepuse hora aici în ogradă și soarele mai avea cel mult patru haragi pân' la zare... Că noi iștea cu gospodărie, ne-am strâns ca'n toate sărbătorile aici în preajma tinereții... și-am cerut vin, fiecare cât l'a lăsat punga și-am venit și cu nevestele că asta Dumineca-i zi de veselie și de hodină, și la masa asta ist mort — Dumnezeu să-i ierte păcatele — și eu Pavăl Tarălungă și cu Gheorghie Savin și cu al de cumătru Ion —

da ei se chiamă c'au venit mai târziu, că noi băusem câte-o dușcă — și toți cu femeile noastre. Și ici în colțul ista, ședea nenorocitul, alătura de nevastă-sa și de Savin, și n'fața lui, mortul cu nevastă-sa. Inchinăm noi ce inchinăm, da să nu crezi că ne-am perdut piuita, nuuu... că noi suntem mai tari, ținem la păhar. Și eu vedeam cum Ana nevastă istui mort se uita la colțul unde ședea celalt cu nevastă-sa, și el se uita la ea și apoi și-abătea privirile și iar se uitau, da' ea nu schimba deloc, câtui negrușor sub unghie, la față. Numai se uita așa la el. Da' el se făcea când galben, când roș, și bea — că-i drept, el o băut mai mult, — da' nu mult tare, că el când se 'mbată bea patru vedre. Da' eu mi-am zis: p'ai c'asa-i la vin, da' știam pe Ana femeie n'minte, cu copehil și cu bărbat vrednic și nu s'a auzit de ea nici agrăire în șagă măcar și numai odată au început glumele. Ba că Savin are să-și mărite fata cu a Honțului, ba că el o 'mpușcă, ba că se mărită fata și singură. Da' mă rog, râdeam noi, așa, că la noi de-aistea — să ne ferească Dumnezeu — că nu se 'ntâmplă ca'n alte sate, cum îi în l'omocea sau în Tăju, nuuu... la noi-s toți la locul lor și cum spuneam se uitau așa unul la altul. Da' deodată ista de-i mort așa n'șagă, răsând, numa' zice istuialt:

„Da mai uită-te bre și la nevastă-ta, că se uită cu jind la tine. Vezi să nu mă 'ndrăgești prea tare.“ — Că el sărac' credea că la el se uită ist păcătos. Și numa' atuncea s'au mai uitat odată, ea la el și el la ea... și-l văd sărind repede peste masă, peste pahare și sticle, și-o vărsat totul, și iac'asa, repede, fără să ne putem măcar scula, l'a trântit pe ista pe schinare și l'a ciopârțit cum îl vezi, mai mare păcatu' și urgia lui Dumnezeu pe capul lor. Judele asculta atent, grăbit, interesant. Procurorul nota ceva din în când și se uita la Crețu de par' c'ar fi vrut să-i citească sufletul. Atunci Crețu plecă ochii în jos, se întrepuce, și apoi pornea iar pe spus înainte, învărtindu-și mereu căciula n'mână.

După aceea au chemat pe ucigas. Un om înalt, voinic, cu ochii turburi, cu mustața sburlită, cu părul în desordine, cu mâinile legate la spate, cu dinții strânși, dar abătut, foarte abătut, incrunțat și nesimțitor la ghionturile jandarmului.

— „Cum te cheamă? il întreabă grav, procurorul.

— „Ion Druică“ răspunse scurt, fără vlagă, cu ochii în jos.

— „De câți ani ești? il întreabă mai stăruitor, căutând a-l privi în ochi.

— „De treizeci și unu n' toamnă“.

— „Te-ai certat vre-odată cu cel mort, aji avut vre-un conflict?“

— „Eu... nu! Cu el n'am avut nimic. Că doar nu i-am purtat Sâmbetele niciodată.“

— „De ce l-ai omorât, dar?“

— „Druică, stă plecat gânditor, întunecat și fără cuvânt, în fața procurorului. Nu zicea nimic. Apoi deodată ridică ochii, se uita la cei din jur, își pironii ochii, imploratori, asupra judecătorului, ușași, sperieți, conștienți, și începu întretăiet și clar.

— „Ana, ochii ei, Domnule judecător, eu n'am vrut, a fost o nebunie, dar' numai ochii ei, mă 'ndemneau, îmi porunceau, se uita un drac prin ei la mine, și mă sfredeleau în inimă, și-mi porunceau, că eram amețit de beutură, da' și n'alte dați se uita ea așa la mine, dar m'am păzit, că era păcat, era greu, că ea era femeie frumoasă, da' acu' eram amețit de vin, da, ochii ei, don'le judecător, ochii ei m'au nenorocit“.

Și repede, găfâind, căută să se desvinovățească. O tresărire pe fața celor doi oameni ai legii. — „Să vie Ana Munteanu!“

Și o femeie palidă, înaltă, puternică, cu sănii crescuți în afară imboldind cămașa de borangie țesută cu fir, cu sprâncenile arcuite, cu nasul drept și gura roșie ca sângele, incrunțată, zdoboită, cu fața întunecată, veni în fața lor.

Și doi ochi mari, negri, fără fund,

doi ochi hipnotici, amețitori, ca două ferești de iad întunecate, înfiorătoare, strălucind — cu două cearcăne vi-nete în jur inconjurând un șir de gene lungi și dese care arcuiiau un vâl de umbră peste ei, se ridicară muți și triști, de-o tristețe obosită și indiferentă, fără viață — se deschiseră ținându-se în ochii celor doi judecători, la amândoi deodată și amândoi la fiecare odată, ca niște taine nepătrunse. Magistrații tăcură o clipă, surprinși, gândindu-se:

— „Ai avut trai rău cu bărbatul tău?“

— „Nu!“

— „Ai fost înțeleasă cu Ion Druică înainte de a-l omori?“

— „Nu!“ — și răspunsurile se succedau regulat, stacate, scurte, unele după altele de par'că te enervau cu inflexibilitatea lor rece și tătoare, care nu spunea decât încăpăținare.

— „Și nu-ți pare rău că l'a omorât?“

— „...Imi pare! Că doar eu n'am vrut să moară.

— „De ce te uitai în ochii lui Druică la masă“.

— „Nu știu, eu n'am vrut.“

* * *

Mai mult decât atâta n'au mai putut scoate oamenii legii.

Dar când s'au urcat în trăsură au lăsat în urmă ochii mari, negri, adânci, nepătrunși, ca două taine, ca două spărturi de iad întunecate, liniștiți și strălucitori, adumbriți de genele arcuite care le lasă o umbră de întunerec peste ei.

Și când au ajuns, într'un târziu, pe drumul singurat c, întorcându-se spre judecător, procurorul zise îngândurat.

— „Vezi, ar mai rămânea de dovedit dacă Druică n'a avut nimic cu Ana, dar eu sunt convins că ea n'a vrut să-l omoare Druică și nici el n'a vrut, ochii, ei singuri sunt vinovați. Ai dreptate, ai câștigat cauza“.

Și se afundară în noapte, tăcuți, fiecare cu ochii deschiși în bezna, de par'că cele două priviri întunecate, negre adumbrite de arcuirea genelor lungi, le-or răsări nedumeriți, reci, întrebători în față. Deodată procurorul rupse tăcerea:

— „Nu știu ce ași face dacă asemena ochi obsedanți, ar cere ceva odată dela mine“... și apoi tăcură, visând în legănarea perpetuă a trăsurii care alerga la trap, pe șoseaua petruită, în noapte spre casa.

Const. Crișan.

A fost odată...

Tatălui meu.

*Din zilele țesute 'n stropi de soare,
In noaptea-aceasta plină de regrete,
Sub pleoapele-mi închise trec discrete
Icoanele de-apururi trecătoare...*

*Și sufletu-mi senin, ca 'n sărbătoare
Se-opleacă peste ștersele portrete
Și 'nduioșat le curăță de pete
Pe-acelea ruginite de uitare...*

*E-atât de sfântă vraja amintirii...
Din caldul ei, cascadele iubirii
Se urcă jurtunos în noi, și cântă...*

*Căci vremea trece 'n veci nevinovată
Și 'n mersul său o clipă te încântă
Cu basmu-i ne'ntrecut: „a fost odată”...*

Dem. Gălman.

rație între el și Vasile Al.-George se poate face numai pe temeiul forme, căci ca fond ei se deosebesc profund. Autorul volumului „Pământ” reprezintă în poezia românească din Ardeal talentul viguros și încercat al sufletului chinuit de probleme adânci, iar „Fum de jertfă” este expresia sufletului, în care se reflectează icoanele naturii încântătoare, exteriorizându-se adesea sentimente de-o subtilitate rară și fermecătoare...

Fum de jertfă cuprinde, desigur, abia câteva pagini din ce a scris Teodor Murășan. O autocritică severă n'a admis în acest volum, decât ce a găsit mai frumos și mai expresiv. Volumul denotă, fără îndoială, individualitatea poetică alui Teodor Murășan și pune piatra fundamentală a poeziei lui. El se pretează la comparații desăvârșite cu oricare alt volum al tinerei generații de poeți români și reprezintă un temei de apreciere justă pentru activitatea poetică viitoare a autorului.

Pentru întregirea icoanei pe care vrem s'o dăm asupra volumului „Fum de jertfă”, ne permitem a reda aci balada: Păcat.

... Este ceasul rău în care
Oști de duhuri fără nume
Se pornese la pradă 'n lume
Dântuind pe morți călare.

La fântâna cu găleată
Dela marginea livezii
Straniu lipă huburezii
Cu cobirea l r ciudată.

Găinușa stă s'apue
Prăbușită spre coclaur.
Luna, secere de aur,
Tot mai mult din codrii sue.

Albă-i noaptea și senină
Par'c'ar fi căzut zăpada
Jos la capăt de livadă,
Un nechez prelung suspină.

Mulcom face glas de fluer
Așipind pe Dealul Stăniș,
De sub paltini fântânii
De trei ori se'ncearcă-un șuer.

... Ea-l aude, ea-l simțește,
Patimi sângelui răscoală —
Omu-i, tun pe vatra goală,
Doarme 'ntins păcurărește.

A ieșit tiptil în tindă
Și-acum tat'o pe livadă
Nime'n lume să n'o vadă
Nici de veste să nu-i prindă...

... Ci, la casa din livadă
Leneș, tainic sună ușa,
Somnoroasă cățelușa
Lătră 'n tindă dup'o ladă...

La fântâna cu găleată,
De-o năpraznică ursită
Moartea neagră — a fost urzită
Intr'o noapte blestemată.

Două cruci stau azi alături
Toți drumetșii să le vadă...
Și la casa din livadă
Varul se desprinde 'n pături!

Volumul d-lui Teodor Murășan se găsește la autor în Turda, la principalele librării din țară și la administrația revistei noastre.

Elena Dr. Aciu n. Fabian: *Ileana Cosinzeana, piesă alegorică în 3 acte.* Lite-

ratura noastră de până acum nu are gen mai puțin cultivat, decât teatrul pentru copii. Câteva piese, publicate sporadic și în diferite edituri, nici nu permit măcar cunoașterea exactă a acestui gen literar, fără prea multe pretenții, dar cu atât mai dificil și mai prețios pentru educația culturală a generației, care se ridică. Piesa d-nei Elena Dr. Aciu este o revelație pentru noi și este o fericire, că o avem. Ea se pretează admirabil pentru scenă și cuprinde toate elementele constitutive ale pieselor de copii și este în aceeași vreme și distractivă și instructivă. Profesorii școlilor noastre au datoria să cunoască și să înlesnească reprezentarea acestei piese din toate puterile lor, căci astfel se achită de-un rol și plăcut și pedagogic. N'ar strica, dacă în orașe mari, cu teatru stabil, ea ar face parte din repertoriul pentru copii, pe care, e drept, încă nu-l avem, dar pe care totuși trebuie să ni-l creiem, și încă cât mai curând.

Piesa și notele pentru reprezentare se pot comanda la autoare, în Șimleul Silvaniei.

„Lemnul”, revistă sub direcția d-lui Traian Chirilă, Cluj. Revista „Lemnul” din prilejul intrării sale în al cincilea an, a scos un număr festiv, care este o adevărată surprindere pentru cetitor. Deși revista de specialitate, care interesează nu mai cercul strâmț al antreprenorilor și al celor ce au de vândut păduri, — ea cuprinde un material vast, care îmbrățișează întreaga problema industriei lemnelui din România. Acest număr festiv cuprinde și fotografiile celor mai de seamă frunțișai ai industriei lemnelui, precum și o heliogravură frumoasă a d-lui Dr. Petru Groza, fost ministru și președintele „Uniunii forestiere din Ardeal și Banat”.

Dr. S. B.

Un birjar. Am cetit o mică întâmplare, pe care poate că altul ar lua-o la cunoștință și ar trece repede mai departe, mie însă mi-a rămas întipărită în memorie și nu-mi dă pace până ce nu o aștern și eu pe hârtie, ca să o dau și altora mai departe, drept prilej să se gândească mai adânc asupra ei.

Întâmplarea am aflat-o descrisă într'un volum de satire sociale al scriitorului ungar *Francisc Molnár*, autorul „Dracului” (vă rog să nu credeți că vreau să dau vre-un epitet dlui Molnár! — „Dracul” sau „Diavolul” este piesa dsale teatrală). Sub titlul: „Întâmplări” ne povestește dl Molnár, — în volumul: „Secretul

DARII DE SEAMĂ

Teodor Murășanu: *Fum de jertfă, poezii. Prefață 20 Lei.* Cetitorii revistei „Cosinzeana” cunosc de mult numele poetului Teodor Murășanu. Încă dinainte de război, revistele ardeleni înregistrau cu mulțumire acest nume, care arăta nu numai sentiment și înțelegere pentru poezie, ci și un talent puternic și bogat. Azi Teodor Murășan apare în v lum, sub simbolical titlu: *Fum de jertfă*. O închinare prețioasă pe altarul poeziei curate, selecte și înălțătoare, vrednică să străbată în cercuri largi, în inimi calde și înțelegătoare, pretutindeni, unde se mai simte nevoia unui cult, ori cât de modest, al poeziei. Anticipăm aceste aprecieri vagi pentru că o dare de seamă amănunțită, o disecare critică a poeziei lui Teodor Murășanu, oricât ar fi ea de conștiințioasă, nu ar putea totuș reda întreg corțelul de sentimente, pe care această poezie le trezește. Începând dela cele mai simple și alese simțiri lirice, dela măiastra zugrăvire a naturii cu ecouri sufletești echilibrate și armonice, dela versul dulce al cântecului de iubire și până la ritmul vioi al baladei, — poezia lui Teodor Murășan este o surpriză pas de pas, este o bogată variație de forme și colori, care încântă și ademențește. Nici unul dintre poezii noștri ardeleni nu au în versurile lor mai multă selecție, ca Teodor Murășan. O compa-

pădurii Aruviului" (1917) următoarele auzite de dsa. dela pictorul Basch - (autentic!)

„In fața otelului (din Berlin, unde pe trecea dl Basch) se urcă (pictorul) cu un prieten într-o trăsură cu un cal și poruncește birjarului:

„Mână la muzeul împăratului Frederic.”
Merg, merg, deodată ajung în fața muzeului numit muzeul împăratului Frederic. Acolo se scoboară, vreau să intre înăuntru, și văd că muzeul este închis. Unul din ei zice:

„Nu-i nimic. Să plătim birjarului și să mergem pe jos acasă.”

„Iși adună banii mărunti, se uită la taxametrul, dar în clipa aceasta apare gardistul, care a privit de departe la ei până atunci.

— „Stați!” zice el. — „Vă rog să nu plătiți. Domnii sunt străini?”

— „Da.”
— „De unde ați luat birja?”
— „Din fața otelului Bristol.”
— „Și ce i-ați spus?”
— „Să mâne la muzeul Frederic.”
— „Vă mulțumesc” — zise gardistul —
„DV. n'aveți să-i plătiți drumul.”
— „De ce nu?”

— „Fiindcă în fața otelului staționează astfel de birjari, cari sunt instruiți să călăuzească pe străini, prin urmare este datoria birjarului știu să stie, că muzeul Frederic este închis astăzi. Dacă cu toate acestea V'a adus pe DV. aici a făcut-o ca să se folosească de lipsa DVoastră de orientare și să capete plăta pentru aceasta.”

Zicând acestea a făcut semn cu mâna birjarului să se care de acolo. Birjarul pleacă, în pas domol. Domnii se miră, gardistul însă se plimbă mai departe, liniștit. Domnii le este milă de birjar, merg pe urma lui și vreau să-i dea banii. La aceasta aleargă gardistul spre dâștii și le zice:

— „Dacă nu se îndreaptă domnii după dispozițiile mele o să fiu silit să-mi notez numele și locuința Dlor.

Birjarul a luat-o la goană. Domnii, vrând-nevrând, au fost siliți să se îndrepte după dispozițiile gardistului.”

Atât a povestit pictorul Basch scriitorului Molnár (pg. 98—99).

Notițele au apărut în 1917! De atunci a venit revoluția, când s'au dat toate de-a berbeleacul.

Oare gardistul berlinez mai este el atât de conștient în oficiul său? Și domnii se grăbesc să plătească așa de repede? Și birjarul, birjarul din ziua de astăzi, crede el că a frage pe sfoară pe oamenii de bună-credință este o faptă punibilă.

Oftăm cu toții, din toate părțile!

O mamă. Am citit în „Prager Tagblatt” următoarele rânduri de P. Rosegger:

O doamnă din oraș, femeie cu bunăstare, luă șase orfani, copii de al soldaților căzuți pe câmpul de luptă, ca să-i îngrijească timp de un an de zile. În taină și-a luat hotărârea, ca — dacă se va putea — să-i crească și mai departe, ca să ajungă oameni de omenie, muncitori, „să aibă și ei un drept de a trăi pe lumea asta.”

Copiii o aveau dragă și o numeau, după cum li se spusese din partea cuiva, „doamnă.”

Odată le spuse femeia următoarele: „Copii, cum mă agrățiți voi nu-mi place! Nu vă trăsnește prin cap un cuvânt mai cum-se-cade? Iar gândiți-vă puțintel!”

— „Doamnă directoară!”, strigă o fetiță.

— „Nici așa nu-mi place”, zise ea.

— „Doamnă profesoară!”

— „Și mai rău!”

— „Măria Ta!”, strigă un băiat.

— „Ai făcut? Ștregărelule!”, strigă femeia și răsă fără de voce.

— „Doamnă gospodină!”

— „Tăceți! Nu vă vine ceva mai cu-minte în minte?”

— „Doamnă mamă!”, strigă o fetiță.

— „Asta-i!” zise femeia, împăcată.

Cel mai mititel din băieți își răzimiră căpșorul de pieptul ei și grăi încet de tot: „mamă!”

— „Vezi — asta-i!”, zise sărbătorește femeia. „Asta-i cuvântul cel mai bun: mamă! numai: mamă! și atât!”

Mutualitatea în Franța. Ca să se vadă cât de mult a pătruns spiritul de ajutorare reciprocă în Franța, servească datele și cuvintele citate din ziarul parisiens: „Le Temps”, din 10 Dec. 1922, cu prilejul ceremoniei dela „Sorbona” (universitatea din Paris), în onoarea mutualității franceze.

În fața președ. Republ. franceze, a vorbit dl. Leon Robelin, președ. federației naționale a mutualității, astfel: „Mutualității reprezintă progresul în accepția cea mi înaltă a păcii sociale și a libertății. Ei formează o mare familie în care nu se cunosc diviziunile, rivalitățile, unde înveți ca să iubești, să te sprijini și nu să te sfășii, nu să te urăști reciproc.

„În ce mediu social ar putea mai mult, de fapt, să scoată viața și forța de cari națiunea are trebuință pentru ca să-și realizeze pacea și uniunea între toți copiii ei?”

— Numărul societăților de ajutor mutual aprobate și libere, care era în 1897 de 11355, se urcă în 1920 — aceasta este ultima statistică oficială — la 23198 cu un efectiv de 4.478.384 societari, între cari sunt socotiți și 416.974 membri onorari. Cifra s'a urcat în 1914 la 5.333.216 cu 22.506 societăți.

Minusul de 854.532 membri, constatat în 1920, reprezintă în mare parte tributul plătit de mutualitate răboșului...

Patrimoniul total al societăților care era de 262 mil. (fr.) în 1897, se urcă la 803 mil. în 1920.

„În cheltuielile bugetului gen. al statului (francez) figurează mutualitatea cu o subvenție mai mult decât modestă de 6.450.000 franci.

Cifrei acestea îi corespunde o sforțare mutualistă anuală de 118 mil., care acopere 91 mil. de cheltuieli pentru serviciul în caz de boală și pensii...”

Adresându-se președintelui Republicii franceze, dlui Millerand, a spus oratorul:

„Aveți planuri mari (mărețe) pentru ziua de mâine: voiți ca lucrătorul, strivit de mâna sa neîntreruptă, să nu mai rămână incovoiat, fără de ajutoare și fără de nădejde sub povara vieții sale laborioase, voiți ca el să fie protejat în mod obligatoriu împotriva boalei, împotriva invalidității, împotriva bătrâneții, împotriva suferinții și împotriva morții. În misiunea aceasta umanitară vă vom fi cei mai buni auxiliari. Ajutați-ne, aveți încrederea în noi! Fără de dv. putem multe — fără de noi nu sunteți în stare nimic. Impreună suntem în stare totul!”

(Di Millerand a promis sprijinul cel mai mare posibil din partea statului).

Cuvintele acestea și datele acestea să nu ne dea și nouă de gândit? Să nu fie

un indemn de a contribui și noi ca spiritul de mutualitate, de ajutor reciproc să prindă tărie și pe la noi?

H. P. P.

Cooperarea intelectualilor. „Societatea Națiunilor” a instiuit un comitet internațional care să se ocupe în special cu apropierea culturală a popoarelor. Din comitetul acesta face parte celebrul filozof francez Bergson, savantul german Einstein, poloneza-franceză Dna Curie Sklodowska descoperitoarea radului și alții.

Numărul de pe luna Noemvrie 1922 al „Buletinului lunar al societății națiunilor” referează despre pașii întreprinși de acest comitet în favorul intelectualilor ajunși la un an în Austria.

În prima ședință a comitetului s'a hotărât lansarea unui apel tuturor universităților, academiilor și societăților savante din toate țările în favorul intelectualilor din anumite țări primejdite, în primul rând s'a gândit comisiunea la Austria unde mizeria e din ce în ce mai mare. În urmă cursului vertiginos al banilor, intelectualii Austriei sunt așa zicând condamnați la o izolare intelectuală aproape absolută. Proletariatul muncitoresc este relativ favorizat, fiindcă „mușchii sunt mai bine plăți decât creierul.”

Apelul caută mijloace de remediare a răului (bani trimiși pentru susținerea instituțiilor, schimb de profesori și de conferențieri, acordarea de burse savanților și studenților austriaci sau acordarea de dotațiuni, trimiterea de publicații, etc.)

Apelul termină cu următoarele cuvinte: „Lucrând astfel în favorul Austriei ca în favorul altor națiuni la cari viața intelectuală este amenințată, veți întări spiritul solidarității profesionale care trebuie să unească pe toți lucrătorii mentali, veți săvârși o faptă eficientă și practică, de cooperare intelectuală și mai cu seamă veți contribui să se mențină civilizația, luptând împotriva celei mai mari primejdii care o amenință.”

H. P. P.

Supralicitarea. O cetitoare din Paris scrie episcopului francez Herscher o epistolă de următorul cuprins: „Se zice că servitoarele sunt foarte pretențioase; sunt ele însă, de fapt, atât de pretențioase pe cât se pretinde? Din parte-mi trag la Indoială, și cu tărie, de când s'au pretrecut sub ochii mei câteva lucruri, pe cari îmi cer voie să Vi le arăt. Ascultați mai bine: Aveam o servitoare bună și cinstită, activă, curată și vioaie, care se mulțumea cu 80 de franci pe lună. Una din prietenele mele, invidiindu-mă din cauza calităților ei, i-a oferit 100 de franci. Ca să-mi păstreze perla mea i-am promis și eu 100.

Pretena mea, persistând să-mi răpească această excelentă Margaretă, s'a urcat la 120 franci. I-am dat și atât. De-odată oferi pretina mea 150 franci. De astădată am cedat în fața imposibilității în care mă aflu de a da astfel de simbrice. Margaretă a intrat deci la pretina mea. Dar ce s'a întâmplat! La câteva săptămâni o pretină a prietenei i-a oferit 180 franci. Prietena mea mi-a urmat exemplul: i-a dat 180 fr. Francii s'au urcat repede la 200, apoi la 230, însfârșit la 270 la o prietenă a prietenei mele, care prevede cu spaimă clipa, în care va fi obligată de a merge până la 300, fără ca să poată prevedea ce va mai urma. Astfel în mai puțin de un an, Margaretă, fără de a fi cerut nimic mai mult, a sărit dela simbrice de 80 fr. pe lună la 270. Permite re-

ligia o astfel de supralicitare?" întreabă cîntoarea franceză.

Episcopul îi răspunde („Les Annales“, 26 Nov. 1922): Enciclica lui Leo al XIII-lea (Rerum Novarum) documentează că legea ofertei și a cererii nu este aceea care trebuie să reguleze raporturile sociale, că aceasta este o lege păgână. Supralicitarea (supra-oferta) este contrară justiției și carității în cazul nostru. Faptele celor două doamne de mai sus este egal cu o „insușire a bunului altuia cu mijloace necinstite“. Porunca a 7-a și a 10-a ne opresc de la așa ceva. Dacă unii vor trage la îndoială că „este sigur că ele sunt de natură să tulbure existența seamănului tău și că ating greu virtutea carității, adevărații creștini nu lucrează astfel, conștii fiind că astfel de fapte aduc „păgube considerabile, nu numai persoanelor atinse nemijlocit, ci întregii colectivități.“ Astfel se sporește scumpețea vieții. Așa nu sunt în stare gospodinele cu punga mai modestă să mulțumească trebuințele casei și suferă mame cinstite și ntuncitoare. Faptul acesta este cât se poate de regretabil.

La noi nu este la fel?

H. P. P.

Carli sunt cei mai mari doisprezece americani din ziua de astăzi? La întrebarea aceasta au răspuns cititorii unui ziar american (New York Times) și rezultatul a fost următorul:

1. Toma A. Edison, 2. Wilson, 3. Ch. Ev. Hughes, 4. Ch. W. Eliot, 5. H. Hoover, 6. John, D. Rockefeller, 7. John S. Sargent 8. H. Ford, 9. Gen. Pershing, 10. W. H. Taft, 11. Elihu Root, 12. Rooth Tarkington.

1 este inventatorul genial, 2 este fostul președ. al Statelor Unite, 3 secretar de stat, 4 este autor și pedagog vestit, președ. al Universității din Harvard, 5 este marele organizator economic al Europei și Americii, în decursul războiului, 6 marele miliardar, 7 pictor celebru, 8 vestit industriaș, fabricant de automobile, 9 generalul american din decursul războiului, 10 bărbatul de stat, 11 senator care are un mare rol în politica internațională, iar 12 unul din cei mai iubiți scriitori din America. (După „Les Annales“, Aug. 1922.)

Statistica spargerilor în Berlin. Dintr-o statistică recentă din Berlin, reiese că s'au făcut acolo în cursul anului 1922, în mediu câte 150 de spargeri zilnic. Și numai în primele trei luni ale anului 1922 s'au furat obiecte în valoare de 212 miliarde mărci.

Cele mai multe spargeri se fac în bande. Astfel a fost prinsă în Berlin o bandă de 60 hoși și în Hamburg una de 100. Și numai unei singure bande i s'a imputat 100 de spargeri.

Și cu toate acestea nu Berlinul stă în fruntea orașelor cu cele mai multe spargeri din Germania. El e întrecut de München și Dresda cări au un număr mult mai mare de spargeri.

G. P.

Confirmarea teoriilor lui Einstein. Biroul astronomic din Londra anunță toate agențiile din lume, că după stările precise și detaliate ce le are acum din Toronta, — după calculele bine făcute, — asupra eclipsei de soare din 21 Septembrie 1922 se confirmă întocmai teoriile lui Einstein. Chiar șeful expediției a declarat că aceste observații au adus dovadă clară

că lumina stelelor observate în apropierea cercului solar se îndepărtează pe o distanță exact calculată de marele savant german.

Prin aceasta se dovedește acum solid temeinicia afirmațiilor din ultimele teorii ale lui Einstein spre bucuria omenirii civilizate care a mai făcut încă un pas pe drumul său.

G. P.

PUBLICAȚII NOUI

Cărți:

1. *Sadoveanu:* Povestiri, ediția V. Cartea Românească. 25 Lei.
2. *La Fontaine:* Fabule. Cartea Românească. 20 Lei.
3. *M. N. Biciulescu:* Desenul și modelajul la copii. Cartea Românească. 40 Lei.
4. *Alexandru Popa:* Albinăritul. Cartea Românească. 12 Lei.
5. *G. Flaubert:* Doamna Bovary, roman, trad. de L. Dauș. Cartea Românească. 30 Lei.
6. *Th. D. Speranță:* Vinovată? roman. Edit. Steinberg. 20 Lei.
7. *Th. D. Speranță:* Fete de azi, roman. Edit. Steinberg. 30 Lei.
8. *Fericița Teresia,* traducere. Tipografia Seminarului, Blaj. 1 Leu.
9. *Elena Dr. Aciu n. Fabian:* Heana Cosinzeana, piesă alegorică în 3 acte. Tip. „Victoria“, Șimleul-Silvaniei.
10. *Dr. Constantin Stancu:* Problema educației sexelor. Ardealul, Cluj. 8 Lei.
11. *Constanța Hodoș:* Judecătorul, dramă într-un act. Dacia Traiană, Sibiu. 3 Lei.
12. *Constanța Hodoș:* Lătica înubește, povestiri. Dacia Traiană, Sibiu. 12 Lei.
13. *Teodor Mureșan:* Fum de jertfă, poezii. 20 Lei.
14. *I. Găvăneșcu:* La o răspântie a istoriei naționale. Cartea Rom. 15 Lei.
15. *Const. V. Băureanu:* Autoeducațiunea în școalele elementare. Cartea Românească. 30 Lei.
16. *I. L. Caragiale:* Novele, povestiri. Cartea Românească. 20 Lei.
17. *C. Flammariou:* Cataclismul din Martinica. Cartea Românească. 6 Lei.
18. *E. de Muncici:* Constantinopolul, Cartea Românească. 3 Lei.
19. *Ion Stroe:* Două vieți, schițe. Cartea Românească. 3 Lei.

Reviste

1. *Gazeta Copiilor,* anul I Nr. 2, sub direcția d-lui G. M. Vlădescu. București, Str. Sf. Ionică 6. 2 Lei ex.
2. *Crucea,* pentru susținerea intereselor preșimii. București, Calea Moților 161. Ex. 5 Lei.
3. *Licăriri,* anul III Nr. 5. Galați, Str. Trei Ierarhi 12. Ex. 4 Lei.
4. *Transilvania,* anul 54, Nr. 4—5. Sibiu. Ex. 10 Lei.
5. *Comoara satelor,* anul I Nr. 5. Blaj. 50 Lei pe an.
6. *Adevărul bisericesc,* anul VI Nr. 2. Pitești, str. Stiubei 6. 100 Lei pe an.
7. *Foaia Tinerimii,* anul VII Nr. 5. București. 4 lei ex.
8. *Muguri,* anul I Nr. 8—9. Câmpulung, Muscel.
9. *Zorile,* anul I Nr. 4—5. București, Calea Dorobanților 17.
10. *Arhiva C. F. R.,* anul I Nr. 21—22. Gara Chișinău.
11. *Răsdritul,* anul V Nr. 29—32. București, Sf. Apostoli 22.

12. *Răbojul,* revistă de reportaj, anul I Nr. 1. Cluj. 5 Lei ex.
13. *Furtuna,* anul I Nr. 6—7. București. 5 Lei ex.
14. *Cele trei Crișuri,* anul IV Nr. 4. Oradea-mare.
15. *Junimea literară,* anul VII Nr. 4—5. Cernăuți.
16. *Năzuința,* anul II Nr. 1. Craiova, ed. „Scrisul Românesc“.
17. *Luminișuri,* anul I Nr. 7—8. Galați, Str. General Berthelot 70.

Scrisori dela redacție

Victor Urian, Jibou. Confirmăm primirea a 100 lei, din care 50 i-am trecut în restanța anului 1922, rămânând pe anul curent numai restul.

Elenața Popovici, Cib. V-am trimis Nr. 1 și 21. Confirmăm primirea sumei de 60 lei pe anul acesta.

A. Ostafi, Straja. Revista „Luceafărul“ nu mai apare.

Anahie Roșală. Primit cei 60 de lei.

E bine.

Gr. V. Vor apărea.

Laurențiu Pop, Lupeni. Confirmăm primirea sumei de 100 lei, din care 50 lei sunt pentru achitarea restanței din 1922.

V. Amalia Florian. Confirmăm primirea sumei de Lei 120. „Carnetul lui Radu Roman“ nu apare în volum. V-am trimis Nr. 3 și 8.

A. I. B. Din versurile Dv. lipsește entuziasmul și spontaneitatea. Gândirea se înlanțuie greoi și expresiile se brodează anevoioase și fără de selecție. Nu le putem publica.

S. R. în R. În versurile Dv. se sbate ceva, ici-colea licăresc expresii alese, dar un ce rudimentar, de subț care nu vă puteți emancipa, șterge și reduce constant efectul imaginilor reușite. Credem, că trebuie să munciți serios pentru a isbuti să dați lucruri publicabile.

Dav. I. Nerepublicabilă.

C. Bănat. „O zi de primăvară“ sau cum i-am zice noi: „O nuntă la țară?“, are însușiri remarcabile dar nu poate încă totuși trece la tipar. Nesiguranța începătorului a stricat adesea armonia compoziției, care în unele locuri coboară până la copilărie. Dacă ne mai trimiteți în viitor, scrieți numai pe o față a hârtiei, nu pe amândouă. — Poeziile sunt mai slăbuțe decât proza.

V. Delaries. Doina prietenului nostru Ganea este deajuns de cunoscută, dar o vom da cu toate acestea însă numai însoțită și de note. De aceea vă rugăm cereți d-lui Ganea notele ei și trimiteți-ni-le, dacă se poate cu o fotografie a lui.

S. R. R. Versurile Dv. deși sunt pline de expresii groaie și nepoetice, au totuși ceva ce arată că învățai destul de ușor condeiul. Dacă vă face plăcere, continuați.

La An. in C. „Noaptea peste sat“ nu este încă destul de expresivă și nu are o formă destul de selectă pentru a fi publicată. „Cugetările“ sunt simple constatări fără adâncime, dar juste.

S. T. in B. „Romaniada“ ciselată, revăzută, poate fi o carte de folos pentru cîntorii satelor. Dacă aveți credință că puteți face un lucru bun, terminați-o și tipăriți-o pentru popor. În „Cosinzeana“ nu merge.

V. Cornelia Matias. Abonamentul Dv. este plătit acum pe întreg anul.

A APĂRUT

**Correspondența
comercială română**

de prof. D. VOINA

Prețul 36 Lei și porto. La Librăria Lepage-Cluj.

**Catalog românesc la
Librăria Lepage-Cluj**

LA

Regele Pălărilor

au sosit

Noutăți

în specialități de mode de domni.

9—23

Lloyd 1287

Sticle și oglinzi pentru mobilă,
șlefuite în stil baroc, în formă
de stea și flori, precum și după
desenuri, se pregătesc artistic la
Fabrica și șlefitoria de sticle și oglinzi.

**HUNWALD
CLUJ**

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1—47.

Resmăluim oglinzi stricate.

Lloyd 1152

10—24

**Intreprindere Electrotehnică
Românească****Teodor Maior**

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

Furnizează: Electromotoare, Dina-
muri, Vase pentru gă-
tit, Fără de călcat, Acumulatori, BECURI
pentru orice tensiune și lumină, diferite
alte aparate electrice și materiale de in-
stalație.

Execută: la comandă orice instalațiuni
de lumină, transmițeri, de
forță atât în loc cât și în provincie, PRO-
IECTE ȘI OPERTE LA CERERE GRATUIT.

Stațiune de încărcat
10-22 și reparat acumulatori.

Adresa destinatarului:

1228

Emilian Stoica, protopop

jud. Târnava-Mare

Cohalm

PURTAȚI NUMAI ÎNCĂLȚĂMINTE

CU MARCA

„CHAUSSURES ECHO“

ESTE LUCRU CONSTATAT, CĂ ACEASTA
ESTE **CEA MAI SOLIDĂ ȘI MAI
IEFTINĂ ÎNCĂLȚĂMINTE**

S'A DESCHIS INSTITUL IDROTERAPEUTIC

„D I A N A“

BĂI: DE ACID-CARBONIC, ESTRAS DE BRAD, DEIȘUL-
FLUR, DE SARE, ELECTRICE, TERMALE, DE SOARE etc.

4—24 Medic-conducător: Dr. P O R S C H E neurolog. Lloyd 1634

BERILE fabricii de bere CELL din Cluj

Berea nutritoare Berea

Hercules și Monostor

Specailitatea deschisă

brună din malți dublu

DEPOURI ȘI REPREZENTANȚE ÎN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleu Silvaniei, Tâșnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-
cuta Mare, Sighetul Marmăției ș. a. m.

*La administrația noastră se găsește de vânzare***Colecția completă din 1922 a revistei
„COSINZEANA“**

*Cu sute de ilustrații, numeroase articole, proză și
versuri, este cel mai potrivit cadou ce se poate
face la zilele onomastice, ori la serbări școlare.*

Prețul unei colecții nelegate Lei 120.—**O colecție legată frumos . . . Lei 180.—**

92334